

Identification and Prioritization of Economic Indicators Influencing the Realization of Child-Friendly Sustainable Neighborhoods

Reyhaneh Ashtiyani¹, Seyed Majid Mofidi Shemirani², Mostafa Behzadfar^{*3}

- 1- PhD Student, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Iran University of Science and Technology, Tehran, Iran
2- Assistant Professor, Department of Urban planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Iran University of Science & Technology, Tehran, Iran
3- Professor, Department of Urban planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Iran University of Science & Technology, Tehran, Iran

Abstract: Neighborhood economic sustainability is central to ensuring justice, welfare, and developmental opportunities for children. This study aims to identify and prioritize economic indicators contributing to the realization of sustainable child-friendly neighborhoods. The guiding question is: which economic indicators most strongly influence child-friendly neighborhood sustainability, and how do their priorities vary across three urban scales (metropolis, medium-sized city, small town)?

The research adopted a mixed and applied methodology. First, a systematic review of scientific literature and domestic and international policy documents was conducted, followed by systematic content analysis (open coding independently by two researchers) to extract economic indicators. Next, the relative importance of each indicator was assessed using the Analytic Hierarchy Process (AHP) and expert input from 20 specialists. Findings identified nine key indicators: family, occupational, and livelihood welfare, child-centered economic participation, family-based entrepreneurship and employment, financial sustainability of child-related services, reduction of child-related costs, equitable economic access to services, forward-looking economic planning for children, economic justice in children's benefits, and family economic capacity to support children. Comparative analysis revealed that family welfare consistently ranked first. In metropolises, emphasis was placed on economic justice and cost reduction; in medium-sized cities, human capital and local economy were more prominent; and in small towns, local financial resources, household economic capacity, and family entrepreneurship were prioritized. These results underscore the need for scale-sensitive policies that integrate short-term livelihood measures with long-term mechanisms of financing and justice.

Key Words: Sustainable Neighborhood, Child-Friendly, Economic Indicators, Analytic Hierarchy Process (AHP), Economic Justice.

شناسایی و اولویت‌بندی شاخص‌های اقتصادی مؤثر در تحقق محله پایدار با رویکرد دوستدار کودک

ریحانه آشتیانی^۱، سید مجید مفیدی شمیرانی^۲، مصطفی بهزادفر^{*۳}

۱- دانشجوی دکتری شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران

۲- استادیار شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران

۳- استاد شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۹/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۳۰

چکیده

پایداری اقتصادی محله‌های نقش محوری در تضمین عدالت، رفاه و فرصت‌های رشد کودکان دارد. پژوهش حاضر با هدف شناسایی و اولویت‌بندی شاخص‌های اقتصادی مؤثر در تحقق محله پایدار با رویکرد دوستدار کودک انجام شد. پرسش محوری مطالعه این است: کدام شاخص‌های اقتصادی بیشترین نقش را در تحقق محله پایدار دوستدار کودک ایفا می‌کنند و اولویت آنها در سه مقیاس شهری (کلان‌شهر، شهر میانی، شهر کوچک) چگونه است؟ روش پژوهش ترکیبی و کاربردی بود؛ ابتدا با مرور نظام‌مند منابع علمی و اسناد سیاستی داخلی و بین‌المللی و تحلیل محتوای سیستماتیک (کدگذاری باز توسط دو پژوهشگر مستقل)، مجموعه‌ای از شاخص‌های اقتصادی استخراج شدند، سپس اهمیت نسبی هر شاخص با استفاده از فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) و نظرات ۲۰ متخصص تعیین شد. نتایج نشان داد شاخص‌های کلیدی عبارت‌اند از: رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها، مشارکت اقتصادی کودک‌محور، کارآفرینی و اشتغال خانوادگی کودک‌محور، پایداری مالی خدمات کودک‌محور، کاهش هزینه‌های کودک‌محور، دسترسی اقتصادی برابر به خدمات کودک‌محور، برنامه‌ریزی اقتصادی آینده‌نگر برای کودکان، عدالت اقتصادی در بهره‌مندی کودکان و توان اقتصادی خانواده برای حمایت از کودک. تحلیل مقایسه‌ای مقیاس‌ها نشان داد رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها در همه سطوح اولویت نخست را دارد؛ با این حال، در کلان‌شهرها تأکید بر عدالت اقتصادی و کاهش هزینه‌ها بیشتر است، در شهرهای میانی سرمایه‌انسانی و اقتصاد محلی برجسته‌اند و در شهرهای کوچک منابع مالی محلی، توان اقتصادی خانوار و کارآفرینی خانوادگی اهمیت بیشتری دارند. این یافته‌ها بر ضرورت طراحی سیاست‌های مقیاس‌محور و ترکیب اقدامات کوتاه‌مدت معیشتی با سازوکارهای بلندمدت تأمین مالی و عدالت‌محور تأکید می‌کند.

واژه‌های کلیدی: محله پایدار، دوستدار کودک، شاخص‌های اقتصادی، فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی، عدالت اقتصادی.

این مقاله برگرفته از رساله‌ی دکتری نویسنده اول به راهنمایی نویسنده‌ی دوم و سوم در دانشگاه علم و صنعت است.

* Corresponding Author: Mostafa Behzadfar

E-mail address: behzadfar@iust.ac.ir

2588-4867/ © 2026 University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

مقدمه

شاخص‌های اقتصادی می‌توانند پایداری محله‌های دوستدار کودک را تضمین کنند و چگونه می‌توان این شاخص‌ها را در سطح محله اولویت‌بندی کرد. هدف پژوهش شناسایی و اولویت‌بندی شاخص‌های اقتصادی مؤثر بر تحقق محله پایدار با رویکرد دوستدار کودک است تا چارچوبی کاربردی برای برنامه‌ریزان شهری و سیاست‌گذاران ارائه شود.

پیشینه پژوهش

مرور ادبیات پژوهش نشان می‌دهد اگرچه مفاهیم «محله پایدار» و «محله دوستدار کودک» در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته‌اند، ابعاد اقتصادی این دو مفهوم کمتر به صورت تخصصی و مقایسه‌ای در مقیاس‌های مختلف شهری بررسی شده‌اند. در ایران، بخش عمده مطالعات بر جنبه‌های کالبدی و اجتماعی تمرکز داشته‌اند و فقط در برخی از پژوهش‌ها به نقش اقتصاد شهری اشاره شده است. پروزن و همکاران (۱۳۹۷) نشان داده‌اند شاخص‌های اقتصادی در کنار شاخص‌های خدماتی و کالبدی بر پایداری محلات اثر مستقیم دارند. تیموری و همکاران (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای درباره شهر دوستدار کودک در تبریز، بر اهمیت دسترسی اقتصادی خانواده‌ها به خدمات و عدالت اقتصادی تأکید کرده‌اند. میرزاییگی و همکاران (۱۴۰۱) نیز بعد اقتصادی را یکی از شاخص‌های کلیدی پایداری شهری معرفی کرده‌اند. در پژوهش سعیدی (۱۴۰۱)، سرمایه‌گذاری اقتصادی در زیرساخت‌های کودک‌محور به عنوان عاملی مؤثر بر بازده اجتماعی و اقتصادی محلات مطرح شده است. همچنین، موسوی و همکاران (۱۴۰۲) نشان داده‌اند توان اقتصادی خانوارها و عدالت در توزیع تسهیلات شهری نقشی مهم در استفاده کودکان از فضاهای شهری دارد.

در ادبیات بین‌المللی نیز نقش اقتصاد محله‌ای در پایداری و رفاه کودکان مورد توجه قرار گرفته است. نمⁱ (۲۰۱۸) در کره جنوبی، تأمین مالی پایدار و بودجه‌بندی هدفمند را عامل موفقیت برنامه‌های کودک‌محور معرفی کرده‌اند. سازمان یونسفⁱⁱ (۲۰۲۱) نیز در دستورالعمل جهانی شهر دوستدار کودک، توان اقتصادی خانواده‌ها، هزینه‌کرد شهری، دسترسی مالی برابر به خدمات و سیاست‌های اقتصادی حمایتگر کودک

رشد شتابان جمعیت شهری در دهه‌های اخیر فشار زیادی بر نظام‌های اقتصادی شهرها وارد کرده و ضرورت توجه به توسعه پایدار شهری را برجسته کرده است (Lai et al., 2025). پایداری شهری به عنوان یکی از محورهای اصلی برنامه‌ریزی معاصر، زمانی تحقق می‌یابد که ابعاد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و فرهنگی در تعامل متوازن قرار گیرند (فراهانی اصل و وفایی، ۱۴۰۴). در این میان، پایداری اقتصادی نقش زیربنایی دارد؛ زیرا استمرار رفاه، حفظ سرمایه‌های انسانی و مالی و جلوگیری از کاهش توان اقتصادی شهر در طول زمان به آن وابسته است (دربان آستانه و همکاران، ۱۳۹۸؛ حجاجی‌پور و سادات اصفهانی، ۱۴۰۳).

هم‌زمان با گسترش رویکردهای توسعه پایدار، توجه به گروه‌های آسیب‌پذیر شهری، به ویژه کودکان، در سیاست‌گذاری شهری افزایش یافته است. بر اساس گزارش سازمان ملل متحد، بیش از ۱/۹ میلیارد کودک در مناطق شهری زندگی می‌کنند و این امر ضرورت توجه به حقوق و نیازهای آنان را دوچندان کرده است (United Nations, Department of Economic and Social Affairs [UN DESA], 2015). با وجود رشد ادبیات مرتبط با شهر و محله دوستدار کودک، بیشتر مطالعات بر ابعاد کالبدی و اجتماعی تمرکز داشته‌اند و بعد اقتصادی که نقشی تعیین‌کننده در پایداری سایر ابعاد دارد، کمتر مورد توجه قرار گرفته است (Zhou et al., 2019؛ رضایی و همکاران، ۱۴۰۳).

از سوی دیگر، روند فزاینده شهری‌شدن و تغییر سبک‌های زندگی چالش‌هایی جدید را برای کودکان ایجاد کرده است؛ از کاهش فرصت‌های بازی آزاد تا نابرابری در دسترسی به خدمات پایه (فصیحی و همکاران، ۱۴۰۳). در چنین شرایطی، محله‌ها به عنوان واحدهای خرد برنامه‌ریزی شهری، ظرفیتی مهم برای پاسخ‌گویی به نیازهای کودکان دارند (فرخی و همکاران، ۱۴۰۳). با این حال، نبود شاخص‌های اقتصادی مشخص و قابل اولویت‌بندی برای محله‌های دوستدار کودک خلأی جدی در سیاست‌گذاری ایجاد کرده است (Veckalne & Tambovceva, 2021).

بر این اساس، مسأله اصلی پژوهش حاضر آن است که چه

سرمایه‌گذاری و افزایش نابرابری فضایی منجر شود (Choi, 2024; UN-Habitat, 2020).

اقتصاد شهری در دو سطح خرد و کلان بر پایداری اثرگذار است. در سطح خرد، اقتصاد محله‌ای از طریق ایجاد فرصت‌های شغلی، تنوع فعالیت‌های اقتصادی و ارتقای توان مالی خانوارها، پایداری محله را تقویت می‌کند در سطح کلان، سیاست‌هایی مانند نظام بودجه‌ریزی شهری، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و حمایت اقتصادی از اقشار آسیب‌پذیر، بنیان توسعه پایدار شهری را شکل می‌دهند (Pike et al., 2019). تجربه بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته نشان می‌دهد سرمایه‌گذاری پایدار شهری، به ویژه در زیرساخت‌های حمل‌ونقل، خدمات عمومی و فضاهای اجتماعی، باعث افزایش تاب‌آوری اقتصادی و کاهش شکاف‌های فضایی می‌شود؛ بنابراین، پایداری اقتصادی نقش واسطی دارد که از طریق آن، عدالت اجتماعی و حفاظت محیطی تقویت شود. از سوی دیگر، اقتصاد در تحقق پایداری شهری ارتباطی مستقیم با کیفیت زندگی شهروندان دارد. شهرهایی که از ساختار اقتصادی قوی، متنوع و تاب‌آوری برخوردار هستند، توانایی بیشتری برای تأمین خدمات شهری، حمایت از اقشار کم‌درآمد، کاهش فقر شهری و ایجاد محیطی پویا برای کودکان و خانواده‌ها دارند (Cordero-Vinueza, 2023).

تبیین شاخص‌های اقتصادی محله پایدار

محله به عنوان کوچک‌ترین واحد برنامه‌ریزی شهری، نقشی مهم در تحقق پایداری شهری دارد (حسینی و همکاران، ۱۳۹۹). شاخص‌های اقتصادی محله پایدار شامل توان مالی خانوارها، سرمایه‌گذاری‌های عمومی و خصوصی، عدالت اقتصادی و توزیع متوازن منابع هستند (پروزن و همکاران، ۱۳۹۷؛ میرزاییگی و همکاران، ۱۴۰۱). این شاخص‌ها توانایی محله را در ایجاد رفاه، کاهش نابرابری و افزایش تاب‌آوری اقتصادی تعیین می‌کنند (سعیدی، ۱۴۰۱). در ادامه، شاخص‌ها و زیرشاخص‌های اقتصادی محله پایدار که از پژوهش‌های معتبر پیشین استخراج شده‌اند، در جدول (۱) ارائه شده‌اند.

را یکی از هشت رکن اصلی معرفی می‌کند. در پژوهش کوردرو-وینوساⁱⁱⁱ (۲۰۲۳) درباره حکمرانی شهر دوستدار کودک، تأکید شده است که بدون ساختارهای اقتصاد شهری مؤثر، مشارکت کودکان و پایداری شبکه خدمات قابل تحقق نیست. از سوی دیگر، چوی^{iv} (۲۰۲۴) در مطالعه بازآفرینی محله پایدار در فرانسه نشان می‌دهد شاخص‌های اقتصادی مانند تنوع کاربری اقتصادی، سرمایه‌گذاری شهری و ایجاد فرصت‌های شغلی محلی عامل پیشران محلات پایدار هستند. پژوهش چوی بر نقش مؤثر شاخص‌های اقتصادی در توازن میان کارایی محیطی و رفاه اجتماعی در طراحی محله‌های پایدار تأکید دارد. همچنین، ساپساگلام و اريلمز^v (۲۰۲۴) با توسعه مقیاس سنجش شهر دوستدار کودک، نشان می‌دهند توجه به بعد اقتصادی، از جمله بودجه‌بندی، منابع مالی و سیاست‌های اقتصادی مرتبط، برای تحقق پایداری شهری و حمایت از کودکان ضروری است. پژوهش سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^{vi} (۲۰۲۵) نیز بر این نکته تأکید دارد که محله‌های دوستدار کودک زمانی پایدار هستند که مدل تأمین مالی آنها متنوع باشد و سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی در زیرساخت‌های کودک‌محور متناسب با ظرفیت اقتصادی هر شهر تنظیم شوند. جمع‌بندی پیشینه نشان می‌دهد اگرچه مطالعات مختلف به اهمیت اقتصاد در پایداری محله‌ها و برنامه‌های کودک‌محور اشاره کرده‌اند، هیچ یک به صورت مقایسه‌ای و سطح‌بندی‌شده، شاخص‌های اقتصادی محله دوستدار کودک را در سه مقیاس شهری بررسی نکرده‌اند. پژوهش حاضر با تمرکز بر این خلأ، به دنبال ارائه چارچوبی دقیق برای اولویت‌بندی شاخص‌های اقتصادی در سطوح مختلف شهری است.

مبانی نظری پژوهش

پایداری شهری و نقش اقتصاد در تحقق آن

پایداری شهری بر ایجاد تعادل میان ابعاد زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی تأکید دارد و در این میان، بعد اقتصادی نقش زیربنایی در حفظ کارایی سایر ابعاد ایفا می‌کند. ضعف در اقتصاد شهری می‌تواند به کاهش کیفیت خدمات عمومی، افت

جدول ۱- شاخص‌ها و زیرشاخص‌های اقتصادی محله پایدار

شاخص‌ها	زیرشاخص‌ها	منابع
تقویت اقتصاد محلی و ایجاد اشتغال پایدار	تقویت اقتصاد محلی و ایجاد اشتغال پایدار، تنوع‌بخشی اقتصادی و توسعه صنایع دانش‌بنیان، کاهش نابرابری‌های فضایی، افزایش ارزش‌افزوده، رونق اقتصادی، جذب سرمایه‌گذاری خارج از محله، کارآفرینی و بهبود توان اقتصادی، دفاتر و مشاغل محلی	(اسدی، ۱۴۰۴؛ زیاری و همقدم، ۱۴۰۰؛ حاتمی نژاد و همکاران، ۱۳۹۷؛ برزگر و همکاران، ۱۳۹۷؛ Enab et al., 2024; Adewumi et al., 2023; Mirani, 2023; Pulgar Rubilar et al., 2023; Pike et al., 2019; UN-Habitat, 2020)
شاخص‌های اقتصادی و اشتغال	قیمت زمین و مسکن، سرقتی و اجاره‌بها، درصد جمعیت شاغل، تنوع در فعالیت‌های شغلی، رضایت از درآمد، هزینه‌های زندگی، امنیت شغلی، مدت‌زمان کاری، همکاران، وضعیت اشتغال در سطح شهر، مالیات، شرایط اقتصادی، میزان درآمد، نظام فعالیت‌ها (خودکفایی محله و سودآوری فعالیت‌های تجاری)، تنوع عملکردی، پاسخ‌گویی به نیازهای اصلی، دسترسی به خدمات حمل‌ونقل عمومی، آموزشی، فرهنگی، تجاری، بهداشتی و ورزشی، وجود دفاتر و مشاغل محلی و مراکز ارتباطی	(اسدی، ۱۴۰۴؛ زیاری و همقدم، ۱۴۰۰؛ برای و همکاران، ۱۳۹۸؛ Enab et al., 2024; Adewumi et al., 2023; Mirani, 2023; Pike et al., 2019; UN-Habitat, 2020)
اشتغال و درآمد	داشتن شغل مناسب، درآمد کافی، تناسب شغل با مدرک تحصیلی، کاهش هزینه‌ها در صورت اشتغال در محله، فرصت‌های شغلی مناسب و متعدد در محله، ایجاد دفاتر و کارگاه‌های محلی، فعالیت‌های خانگی و استفاده حداکثری از پتانسیل‌های محلی، ایجاد چرخش مالی در منابع محلی	(زیاری و همقدم، ۱۴۰۰؛ برای و همکاران، ۱۴۰۰؛ عرب عامری و همکاران، ۱۳۹۹؛ آزاده و همکاران، ۱۳۹۸؛ برزگر و همکاران، ۱۳۹۷؛ Enab et al., 2024; Adewumi et al., 2023; Pulgar Rubilar et al., 2023; Pike et al., 2019; UN-Habitat, 2020; Helsinki Institute of Sustainability Science [HELSUS], 2015)
حمل‌ونقل عمومی	ساعات کار و تعداد وسایل نقلیه عمومی، دسترسی مناسب به حمل‌ونقل عمومی، تضمین مسیرهای پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری ایمن، امکان دسترسی به خودرو شخصی	(زیاری و همقدم، ۱۴۰۰؛ برای و همکاران، ۱۴۰۰؛ عرب عامری و همکاران، ۱۳۹۹؛ Cordero-Vinueza, 2023; Mirani, 2023)
امکانات و خدمات زیرساختی	کیفیت راه‌ها، میدان‌ها و معابر، کیفیت آب شرب، تأمین نیازهای روزمره از فروشگاه‌های محلی، تعداد و کیفیت میادین میوه و تره‌بار، کیفیت خدمات بانکی، شبکه گاز لوله‌کشی، وضعیت اینترنت محله	Cordero-Vinueza, 2023; Enab et al., 2024; Mirani, 2023)
بهبود و ارتقای اقتصادی	بهبود اشتغال، تضمین فرصت‌های شغلی متنوع محلی، ارتقای فرصت‌های آموزشی و کارآموزی، افزایش درآمدزایی محلی، بهبود سیستم بازسازی و نوسازی شهری، ایجاد تعهدات اقتصادی پایدار و بلندمدت، رفاه و سودآوری اقتصادی، جذب سرمایه‌گذاری	(زیاری و همقدم، ۱۴۰۰؛ عرب عامری و همکاران، ۱۳۹۹؛ برزگر و همکاران، ۱۳۹۷؛ Enab et al., 2024; Adewumi et al., 2023; UN-Habitat, 2020; Pike et al., 2019)

شاخص‌های اقتصادی محله دوستدار کودک

در رویکرد محله دوستدار کودک، سیاست‌های اقتصادی مبتنی بر مکان، تخصیص منابع به محلات کم‌برخوردار و حمایت مالی از خانواده‌ها اهمیتی ویژه دارند (OECD, 2025). سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های کودک‌محور، مشارکت محلی و تأمین پایداری مالی از دیگر شاخص‌های اقتصادی این رویکرد هستند (Sapsağlam & Eryılmaz, 2024). مطالعات

نشان می‌دهند سیاست‌های اقتصادی باید هزینه‌های دسترسی به خدمات کودک‌محور را کاهش دهند و فرصت‌های اقتصادی محلی را تقویت کنند (Alipour Tabrizi et al., 2023). در ادامه، شاخص‌ها و زیرشاخص‌های اقتصادی محله دوستدار کودک که از پژوهش‌های معتبر پیشین استخراج شده‌اند، در جدول (۲) ارائه شده‌اند.

جدول ۲- شاخص‌ها و زیرشاخص‌های اقتصادی دوستدار کودک

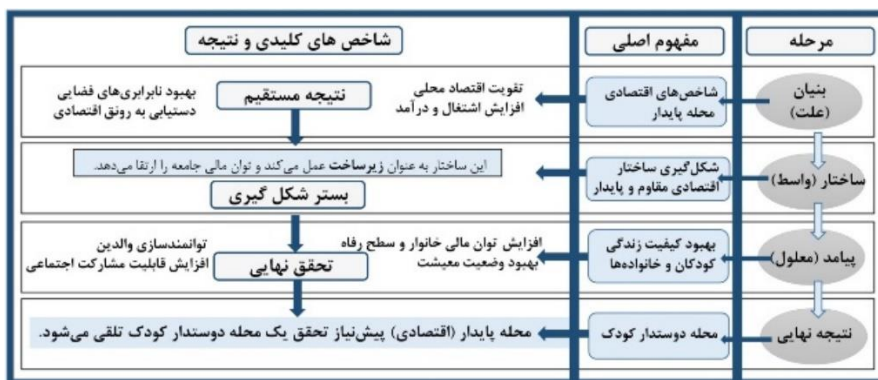
منابع	زیرشاخص‌ها	شاخص‌ها
(سلامتی گلبو و همکاران، ۱۴۰۲؛ روستایی و کوهی قولقاسم، ۱۴۰۰؛ ابهری و همکاران، ۱۴۰۰؛ اقبال مقدم، ۱۳۹۵؛ Rakhimova et al., 2022; Tayefi Nasrabadi et al., 2021; Acevedo-Garcia et al., 2020; Wright et al., 2017; OECD, 2025; Sapsağlam & Eryılmaz, 2024; Alipour Tabrizi et al., 2023)	میزان بیکاری، میزان درآمد، مسائل مربوط به حوزه اشتغال، توانایی مالی خانوار در تأمین هزینه‌های آموزشی، مواد غذایی اساسی و وسایل بازی و تفریح برای کودکان، مشارکت مالی در پروژه‌های اجرایی سطح محله	شغل و درآمد والدین
	هزینه‌های ایمن‌سازی پیاده‌روها برای تمامی کودکان به ویژه کودکان دارای معلولیت، هزینه ایجاد و مناسب‌سازی فضاهای سبز و آموزشی برای کودکان	هزینه‌های مناسب‌سازی فضاهای شهری برای کودکان
	بودجه اختصاص یافته به امور کودکان، میزان مشارکت والدین در بهسازی خدمات شهری برای کودکان، کمک‌های مالی خیرین و سازمان‌های مردم‌نهاد برای بهبود فضاهای شهری ویژه کودکان	منابع و درآمدهای مرتبط با کودکان
	رفاه در زندگی، کاهش فقر، تأمین مسکن و سکونت مناسب، توان اقتصادی پایدار، نرخ رشد و شکوفایی اقتصادی، پایداری و سرزندگی اقتصادی محلات	رفاه و امنیت اقتصادی خانوار
	جمعیت شاغل، سرمایه اقتصادی، ارتقای مهارت‌های فنی، هوشمندی و دانش در رشد اقتصادی، افزایش نرخ استخدام با مهارت زیاد، بهبود سطح متوسط درآمد خانواده، کاهش خانوارهای تک‌سرپرست از نظر اقتصادی	سرمایه انسانی و آموزش
	نرخ فقر، میزان کمک‌های مردمی، نرخ مالکیت مسکن، نرخ اشتغال، مدت‌زمان رفت‌وآمد، فرصت‌های اقتصادی محلی، حفظ خانواده‌ها، ایجاد مقاصد پر جنب‌وجوش، تحولات اقتصادی جذاب و صرفه‌جویی در استفاده از فضا	منابع و شاخص‌های اقتصادی
	توسعه فرصت‌های اقتصادی در سطح محلات، تقویت پویایی اقتصادی خانوار و جامعه محلی	اقتصاد محلی

شاخص‌های اقتصادی محله پایدار از جمله تقویت اقتصاد محلی، افزایش اشتغال، بهبود درآمد، کاهش نابرابری‌های فضایی و دستیابی به رونق اقتصادی موجب شکل‌گیری یک ساختار اقتصادی مقاوم و پایدار در سطح محله می‌شوند. چنین ساختاری توان مالی خانوار، سطح رفاه و قابلیت مشارکت اجتماعی ساکنان، به ویژه والدین کودکان را افزایش می‌دهد. در واقع، هرگونه ارتقای پایدار در بُعد اقتصادی محله زمینه را برای بهبود وضعیت معیشت خانواده‌ها، توانمندسازی والدین و ایجاد فرصت‌های برابر برای کودکان فراهم می‌کند؛ بنابراین، محله پایدار از نظر اقتصادی پیش‌نیاز تحقق یک محله دوستدار کودک تلقی می‌شود. شکل (۱) نشان‌دهنده این ارتباط مفهومی است.

تحلیل مفهومی ارتباط میان شاخص‌های اقتصادی «محله پایدار» و «محله دوستدار کودک»
 بُعد اقتصادی در هر دو مفهوم «محله پایدار» و «محله دوستدار کودک» نقشی زیربنایی و تعیین‌کننده دارد. بررسی شاخص‌ها و زیرشاخص‌های این دو رویکرد نشان می‌دهد بسیاری از شاخص‌های اقتصادی محله پایدار به صورت مستقیم یا غیرمستقیم بر کیفیت زندگی کودکان و خانواده‌ها اثرگذار هستند و بستر شکل‌گیری محله دوستدار کودک را فراهم می‌کنند. این ارتباط را می‌توان در دو محور مفهومی اصلی تحلیل کرد:

- بنیان‌های اقتصادی محله پایدار به مثابه زیرساخت

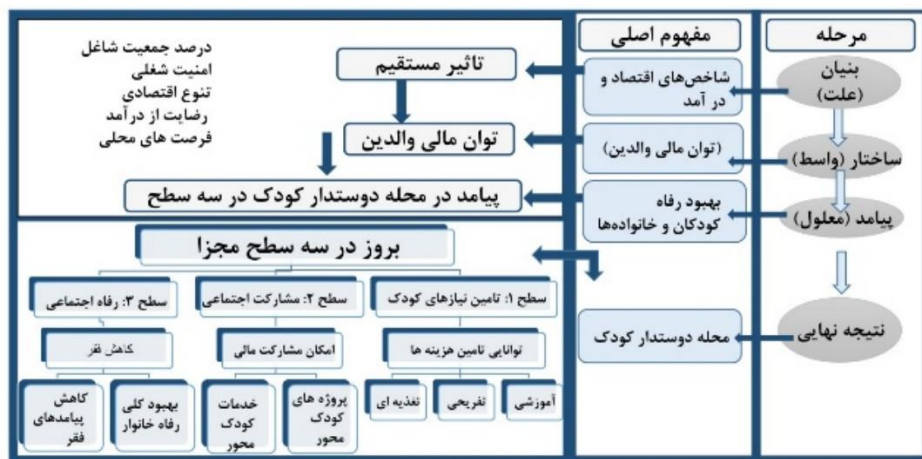
محله دوستدار کودک

شکل ۱- بنیان‌های اقتصادی محله پایدار به مثابه زیرساخت محله دوستدار کودک

اقتصادی، رضایت از درآمد و فرصت‌های شغلی محلی به صورت مستقیم بر توان مالی والدین اثرگذار هستند. این پیامد در محله‌دوستانار کودک در چند سطح بروز می‌یابد که در شکل (۲) ارائه شده‌اند.

• ارتباط اشتغال و درآمد والدین با شاخص‌های اقتصادی محله‌دوستانار کودک
شاخص‌های مرتبط با اشتغال و درآمد در محله‌پایدار از جمله درصد جمعیت شاغل، امنیت شغلی، تنوع فعالیت‌های

شکل ۲- ارتباط اشتغال و درآمد والدین با شاخص‌های اقتصادی محله‌دوستانار کودک

در گام دوم، داده‌های گردآوری‌شده با روش تحلیل محتوا و کدگذاری باز بررسی شدند. متون انتخاب‌شده به صورت خط به خط تحلیل شدند و جملات و عبارات مرتبط با ابعاد اقتصادی محله‌های دوستانار کودک استخراج شدند. سپس کدها در قالب زیرشاخص‌ها دسته‌بندی و به شاخص‌های محوری و مرکزی تبدیل شدند. کدگذاری توسط دو پژوهشگر مستقل انجام شد و اختلاف‌ها در جلسات مشترک برطرف شدند. برای افزایش اعتبار، میزان توافق میان کدگذاران محاسبه شد. در این پژوهش از ضریب کاپا^{vi} استفاده شد که فرمول آن به صورت زیر تعریف می‌شود. در این فرمول، نسبت توافق مشاهده‌شده و نسبت توافق مورد انتظار بر اساس احتمال تصادفی است. مقدار کاپا در این پژوهش برابر ۰/۸۲ محاسبه شد که نشان‌دهنده توافق زیاد و اعتبار مناسب فرایند کدگذاری است. علاوه بر این، درصد توافق ساده نیز گزارش شد (۰/۸۷). برای مدیریت داده‌ها و سامان‌دهی کدها از نرم‌افزار MAXQDA 2022 استفاده شد.

در گام سوم، به منظور اولویت‌بندی شاخص‌های اقتصادی استخراج‌شده، از روش تحلیل سلسله‌مراتبی^{viii} بهره گرفته شد. پرسشنامه‌های زوجی بر اساس مقیاس ساعتی از ۱ تا ۹ طراحی شدند؛ به گونه‌ای که عدد ۱ نشان‌دهنده اهمیت برابر و عدد ۹

بنابراین، شاخص‌های اشتغال در محله‌پایدار زیربنای شاخص «شغل و درآمد والدین» در محله‌دوستانار کودک محسوب می‌شوند.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نظر هدف در زمره پژوهش‌های کاربردی-توسعه‌ای قرار دارد و با رویکرد توصیفی-تحلیلی طراحی شده است. هدف اصلی آن شناسایی، تبیین و اولویت‌بندی شاخص‌های اقتصادی محله‌پایدار با رویکرد دوستانار کودک است. برای دستیابی به این هدف، فرایند پژوهش در سه مرحله متوالی انجام شد که به صورت یکپارچه استخراج و تحلیل داده‌ها را ممکن کرد. در گام نخست، منابع علمی و اسناد سیاستی داخلی و بین‌المللی مرتبط با شهر پایدار و شهر دوستانار کودک به صورت نظام‌مند گردآوری و بررسی شدند. معیار انتخاب منابع شامل اعتبار علمی، انتشار در مجلات معتبر و ارتباط مستقیم با موضوع عدالت و پایداری اقتصادی در سطح محله بود. در مجموع، ۶۰ منبع استفاده شدند که شامل ۵ کتاب، ۴۰ مقاله علمی پژوهشی، ۱۰ گزارش سیاستی داخلی و ۵ سند بین‌المللی بودند. این ترکیب نشان‌دهنده تنوع و کفایت داده‌های اولیه برای تحلیل است و امکان شناسایی جامع شاخص‌های اقتصادی را فراهم کرد.

ماتریس مقایسه زوجی، شاخص سازگاری CR محاسبه شد. فرمول شاخص سازگاری به صورت $CR = \frac{CI}{RI}$ تعریف می‌شود که در آن $CI = \frac{\lambda_{max} - n}{n - 1}$ شاخص ناسازگاری و شاخص تصادفی ساعتی است. در این پژوهش، مقدار CR برای تمامی ماتریس‌ها کمتر از $0/1$ بود که نشان‌دهنده سازگاری مناسب و اعتبار زیاد مقایسه‌هاست.

نشان‌دهنده اهمیت بسیار بیشتر یک شاخص نسبت به دیگری بود. انتخاب متخصصان به صورت هدفمند و بر اساس معیارهایی همچون سابقه پژوهشی، تجربه عملی در پروژه‌های شهری و دسترسی به اطلاعات محله‌ای انجام شد. بر اساس **جدول (۳)**، تعداد متخصصان (۲۰ نفر) بر اساس اصل کفایت نمونه در مطالعات تصمیم‌گیری چندمعیاره تعیین شد؛ به گونه‌ای که دست‌کم ۱۵ نفر برای پوشش تنوع دیدگاه‌ها لازم است و انتخاب ۲۰ نفر اعتبار نتایج را افزایش می‌دهد. داده‌های حاصل با نرم‌افزار Expert Choice 11 تحلیل شدند و برای هر

جدول ۳- ویژگی‌های کارشناسان

میزان تحصیلات		ویژگی‌های سنی				ویژگی‌های جنسی			گروه جامعه آماری
دکتری و بالاتر	کارشناسی ارشد	بالای ۵۰	۴۱ تا ۵۰	۳۰ تا ۴۰	زیر ۳۰	مرد	زن	تعداد کل	
۱۷	۳	۵	۵	۸	۲	۱۳	۷	۲۰	کارشناسان شهرسازی

مرتبط، تجربه اجرایی و توانایی پوشش حوزه‌های مکمل (اقتصاد شهری، حمل‌ونقل، سلامت شهری، مطالعات کودکان، پایداری و غیره) انجام شد تا جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و کالبدی مسأله به طور هم‌زمان مورد توجه قرار گیرند. فرایند وزن‌دهی بر پایه روش تحلیل سلسله‌مراتبی با تکمیل ماتریس‌های زوجی به صورت فردی توسط هر خبره اجرا شد، سپس قضاوت‌های فردی با استفاده از میانگین هندسی تجمیع شدند تا وزن‌های نهایی حاصل شوند. در این رویکرد، هر خبره دیدگاه مستقل خود را ثبت کرد، ناسازگاری هر ماتریس به صورت جداگانه محاسبه شد و در مواردی که ضریب ناسازگاری بیشتر از آستانه مشاهده شد، از خبره مربوطه خواست شد تا قضاوت خود را بازبینی کند؛ این سازوکار امکان حفظ دیدگاه‌های فردی، اصلاح ناسازگاری و تولید وزن‌های جمعی معتبر را فراهم کرد. به منظور شفافیت و رعایت محرمانگی، خبرگان با کد معرفی شده‌اند و **جدول (۴)** حوزه تخصص و نقش مشارکتی هر یک را نشان می‌دهد؛ ترکیب گرایش‌ها و نقش‌ها تضمین می‌کند عنوان کلی «متخصصان شهرسازی» به معنای تک‌بعدی بودن انتخاب‌ها نیست و وزن‌دهی بازتاب‌دهنده دیدگاه‌های میان‌رشته‌ای مرتبط با موضوع است. ضریب ناسازگاری تمامی ماتریس‌های نهایی کمتر از $0/1$ بود که نشان‌دهنده اعتبار و پایداری وزن‌های به‌دست‌آمده است.

برای بررسی تفاوت‌ها در سطوح شهری، شاخص‌های اقتصادی استخراج‌شده بر اساس طبقه‌بندی جمعیتی و تعاریف رسمی آماری ایران در سه مقیاس کلان‌شهر (بیش از ۱,۰۰۰,۰۰۰ نفر)، شهر میانی (۲۰۰,۰۰۰-۱,۰۰۰,۰۰۰ نفر) و شهر کوچک (کمتر از ۲۰۰,۰۰۰ نفر) ارزیابی شدند. این انتخاب آگاهانه بر پایه سازگاری با ساختار داده‌های ملی، سیاست‌گذاری محلی و نیاز به بومی‌سازی شاخص‌ها صورت گرفت؛ زیرا شرایط اقتصادی، ساختار بازار کار، نظام رفاهی و الگوهای مالکیت زمین در هر کشور و حتی درون هر کشور بسیار زمینه‌ای و متفاوت است و استفاده از طبقه‌بندی‌های بین‌المللی بدون تطبیق با زمینه محلی ممکن است به تفسیرهای نادرست منجر شود؛ بنابراین، هدف ما ارائه تحلیلی کاربردی و مرتبط با سیاست‌گذاری ملی بود که شاخص‌ها را در چارچوب واقعیات داده‌ای و نهادی ایران بازتاب دهد.

انتخاب خبرگان و روش وزن‌دهی به صورت یکپارچه

برای تضمین پوشش میان‌رشته‌ای و حفظ انسجام در فرایند استخراج و اولویت‌بندی شاخص‌های اقتصادی محله پایدار با رویکرد دوستدار کودک، بیست خبره با کدهای E1-E20 دعوت شدند. هرچند گروه در چارچوب کلی «متخصصان شهرسازی» سامان یافت، گزینش افراد بر اساس سابقه پژوهشی

جدول ۴- ویژگی‌های کارشناسان

کد خبره	رشته یا گرایش	حوزه تخصص مرتبط	مراحل مشارکت: استخراج، بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی، تحلیل
E1	شهرسازی و طراحی شهری	طراحی محله، فضای عمومی	استخراج، بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی
E2	برنامه‌ریزی شهری	سیاست‌گذاری محله‌ای	استخراج، بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی
E3	حمل و نقل شهری	پیاده‌محوری، دسترسی	استخراج، بازیابی، وزندهی، تحلیل
E4	معماری منظر	فضاهای باز، بازی کودکان	استخراج، بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی
E5	اقتصاد شهری	ارزش زمین، پیامد اقتصادی	بازیابی، وزندهی، تحلیل، اعتبارسنجی
E6	جامعه‌شناسی شهری	مشارکت شهروندان، سرمایه اجتماعی	استخراج، بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی
E7	برنامه‌ریزی محیطی	پایداری، سازگاری اقلیمی	استخراج، بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی
E8	سلامت شهری	ایمنی، دسترسی خدمات سلامت	استخراج، بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی
E9	روان‌شناسی محیطی	ادراک، رفتار در فضا	بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی
E10	GIS و تحلیل فضایی	تحلیل مکانی، نقشه‌سازی	استخراج، تحلیل، اعتبارسنجی
E11	مدیریت شهری	مدیریت خدمات شهری، تحلیل اقتصادی	بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی
E12	حقوق شهری	مقررات شهری، ضوابط کاربری	بازیابی، اعتبارسنجی
E13	اقتصاد شهری	تحلیل پیامدهای اقتصادی	استخراج، بازیابی، وزندهی
E14	توسعه شهری	بازآفرینی، عدالت فضایی	بازیابی، تحلیل، اعتبارسنجی
E15	برنامه‌ریزی حمل و نقل	ایمنی ترافیکی، شبکه محلی	استخراج، بازیابی، وزندهی، تحلیل
E16	اقلیم‌شناسی شهری	سایه، تهویه طبیعی	بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی
E17	اقتصاد شهری	اقتصاد شهری	استخراج، بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی
E18	فناوری شهری	داده‌های شهری، حسگرها	استخراج، تحلیل، اعتبارسنجی
E19	برنامه‌ریزی اجتماعی	خدمات اجتماعی محله‌ای	بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی
E20	پایداری شهری	شاخص‌های پایداری، مدیریت پسماند	استخراج، بازیابی، وزندهی، اعتبارسنجی

دوم، کدهای مشابه و هم‌معنا در قالب مقوله‌های محوری دسته‌بندی شدند. در گام سوم، مقوله‌های محوری در سطحی بالاتر تلفیق و به شاخص‌های اصلی اقتصادی تبدیل شدند. این فرایند به گونه‌ای طراحی شد که مسیر حرکت از داده خام تا شاخص نهایی شفاف و قابل‌ردیابی باشد. برای نمونه، در حوزه «رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها»، کدهای باز شامل «نبود فرصت شغلی پایدار»، «اشتغال غیررسمی»، «دوری محل کار از سکونت» و «ساعات کاری طولانی» بودند. این کدها در قالب مقوله محوری «فرصت‌های شغلی پایدار و مناسب محلی» دسته‌بندی شدند و در نهایت، به شاخص اصلی «رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها» تبدیل شدند. در مجموع، یافته‌ها نشان داد شاخص‌های اقتصادی محله پایدار دوستدار کودک در نه دسته اصلی طبقه‌بندی می‌شوند. هر شاخص اصلی از چند زیرشاخص تشکیل شده است که خود برآمده از کدهای باز اولیه هستند. این ساختار سلسله‌مراتبی منطق کدگذاری را روشن می‌کند و امکان استفاده کاربردی از نتایج را برای مدیران شهری و سیاست‌گذاران فراهم می‌کند. برای شفافیت بیشتر،

در مجموع، روش پژوهش ترکیبی از مرور نظام‌مند، تحلیل محتوا و کدگذاری باز و تحلیل سلسله‌مراتبی AHP بود. این ترکیب امکان استخراج دقیق شاخص‌های اقتصادی و اولویت‌بندی آنها را فراهم کرد و با استفاده از ابزارهای تخصصی، اعتبارسنجی کدگذاری و محاسبه شاخص سازگاری، شفافیت و قابلیت اعتماد نتایج تضمین شد.

یافته‌ها

در این پژوهش، پس از مرور مبانی نظری و بررسی پیشینه مطالعات مرتبط با محله‌های پایدار و رویکرد شهر دوستدار کودک، شاخص‌های اقتصادی متناسب با محله پایدار استخراج شدند. برای شناسایی مفاهیم، از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شد و منابع معتبر داخلی و خارجی به صورت تطبیقی بررسی شدند. فرایند کدگذاری به صورت نظام‌مند انجام شد. در گام نخست، کدهای باز از متون علمی و گزارش‌های سیاستی استخراج شدند؛ این کدها بیانگر گزاره‌ها و مفاهیم اولیه مرتبط با ابعاد اقتصادی محله‌های دوستدار کودک بودند. در گام

زیرمقوله‌ها و کدهای باز مرتبط با «رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها» را نشان می‌دهد. این داده‌ها بیانگر چالش‌ها و نیازهای اصلی خانواده‌ها در زمینه اشتغال، درآمد، حمایت سازمانی، استقلال اقتصادی و توانمندسازی مالی هستند. هر زیرمقوله به یک مقوله محوری مرتبط می‌شود و در نهایت، همگی ذیل مقوله مرکزی «رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها» قرار می‌گیرند.

شاخص‌های اقتصادی در جداول یافته‌ها ارائه شده‌اند تا مسیر کدگذاری و طبقه‌بندی به صورت عینی قابل مشاهده باشد.

رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها: شاخص «رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها» بیانگر میزان دسترسی خانوارها به فرصت‌های شغلی پایدار، درآمد کافی، حمایت سازمانی برای والدین شاغل، استقلال اقتصادی و توانمندسازی مالی است که در نهایت، کیفیت زندگی کودکان و پایداری معیشت خانواده را تضمین می‌کند. **جدول (۵)** بر اساس داده‌های گردآوری‌شده،

جدول ۵- ساختار مقوله‌های مرتبط با شاخص رفاه شغلی و معیشتی خانواده

مقوله مرکزی	مقوله محوری	زیرمقوله‌ها (کدهای باز مرتبط)
رفاه شغلی و معیشتی خانوارها	فرصت‌های شغلی پایدار و مناسب محلی	نبود فرصت شغلی پایدار در محله، اشتغال غیررسمی و ناپایدار، دوری محل کار از محل سکونت، ساعات کاری طولانی و نامنظم
	سطح درآمد و ثبات درآمد خانوار	درآمد ناکافی خانوار، ناتوانی در تأمین هزینه‌های اساسی کودکان، نوسان درآمد ماهانه
	پشتیبانی سازمانی و خدمات حمایتی برای والدین شاغل	نبود مرخصی والدین، عدم انعطاف‌پذیری ساعات کاری، کمبود خدمات مراقبت روزانه کودک
	استقلال درآمدی و کاهش وابستگی به کمک‌های خارجی	وابستگی خانوار به کمک‌های کوتاه‌مدت، فقدان منابع درآمدی پایدار
	توانمندسازی اقتصادی و دسترسی به منابع مالی محلی	فقدان آموزش مهارتی، دسترسی محدود به تسهیلات مالی خرد، نبود برنامه‌های توانمندسازی اقتصادی محلی

جدول ۶- ساختار مقوله‌های مرتبط با شاخص مشارکت اقتصادی کودک محور

مقوله مرکزی	مقوله محوری	زیرمقوله‌ها (کدهای باز مرتبط)
مشارکت اقتصادی کودک محور	نهادها و منابع مالی محلی	حضور فعال نهادهای محلی، فعالیت مؤسسه‌های خیریه، مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد، همکاری مدارس و مراکز فرهنگی، سرمایه‌گذاری بنگاه‌ها، برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، حمایت مالی کسب‌وکارهای محلی، راه‌اندازی صندوق‌های محلی حمایتی، وجود صندوق‌های خیریه محله‌ای، مکانیسم‌های تأمین مالی پایدار
	مشارکت شهروندی و اقتصاد خرد محلی	مشارکت ساکنان در سرمایه‌گذاری، ایجاد کسب‌وکارهای کوچک مرتبط با کودکان، بازارچه‌ها و نمایشگاه‌های محلی، برنامه‌های داوطلبی والدین، گروه‌های همیاری محلی، شبکه‌های همیار
	توانمندسازی و ظرفیت‌سازی محلی	برگزاری کارگاه‌های توانمندسازی والدین، دوره‌های مهارتی، مشاوره کسب‌وکار و وام خرد، شفافیت در تخصیص منابع، مکانیسم‌های پاسخ‌گویی، مشارکت ذی‌نفعان در تصمیم‌گیری مالی، دسترسی به اطلاعات درباره کمک‌ها، اطلاع‌رسانی محله‌ای، کانال‌های ارتباطی بین نهادها و خانواده
	مشارکت شهروندی و اقتصاد خرد محلی	برنامه‌های مشترک مدرسه-محله برای تولید درآمد، مشارکت کودکان در فعالیت‌های اقتصادی آموزشی

اقتصادی خانواده‌ها نهفته است. همان‌طور که در **جدول (۶)** مشاهده می‌شود، داده‌های گردآوری‌شده زیرمقوله‌ها و کدهای باز مرتبط با این شاخص را نشان می‌دهند و بیانگر چالش‌ها و ظرفیت‌های محلی در زمینه حضور نهادها، مشارکت شهروندان، توانمندسازی خانواده‌ها و ایجاد سازوکارهای مالی پایدار هستند. هر زیرمقوله به یک مقوله محوری مرتبط می‌شود و در نهایت، همگی ذیل مقوله مرکزی «مشارکت اقتصادی

مشارکت اقتصادی کودک محور: شاخص «مشارکت اقتصادی کودک محور» به معنای ایجاد فرصت‌های فعال و هدفمند برای حضور کودکان و خانواده‌ها در فرایندهای اقتصادی محله است و بر مدیریت منابع مالی، امکانات و سرمایه اجتماعی محلی به گونه‌ای تأکید دارد که نیازها و منافع کودکان در اولویت قرار گیرند؛ اهمیت آن در ایجاد شبکه‌های حمایتی گسترده، ارتقای مسئولیت اجتماعی و افزایش توان

کودک محور» قرار می‌گیرند.

خارجی را کاهش می‌کند. همان‌طور که در **جدول (۷)** مشاهده می‌شود، داده‌های گردآوری شده زیرمقوله‌ها و کدهای باز مرتبط با این شاخص را نشان می‌دهند و بر دسترسی مقرون‌به‌صرفه به خدمات، سازوکارهای مالی پایدار و توانمندسازی اقتصادی خانواده‌ها تأکید دارند. هر زیرمقوله به یک مقوله محوری مرتبط می‌شود و در نهایت، همگی ذیل مقوله مرکزی «کاهش هزینه‌های کودک محور» قرار می‌گیرند.

کاهش هزینه‌های کودک محور: شاخص «کاهش هزینه‌های کودک محور» به معنای مدیریت بهینه منابع اقتصادی خانواده‌ها و کاهش فشار مالی آنها برای تأمین نیازهای روزمره و بلندمدت کودکان است و با جهت‌دهی منابع به آموزش، بهداشت، تغذیه و فعالیت‌های تفریحی و فرهنگی، کیفیت زندگی و دسترسی برابر کودکان را ارتقا می‌دهد و وابستگی خانوار به کمک‌های

جدول ۷- ساختار مقوله‌های مرتبط با شاخص کاهش هزینه‌های کودک محور

مقوله مرکزی	مقوله محوری	زیرمقوله‌ها (کدهای باز مرتبط)
کاهش هزینه‌های کودک محور	دسترس مقرون‌به‌صرفه و بهره‌وری خدمات آموزشی، بهداشتی و تفریحی	هزینه زیاد شهریه مدرسه، هزینه کلاس‌های تقویتی، هزینه‌های زیاد کتاب و لوازم‌التحریر، هزینه‌های درمان و دارو برای کودکان، نبود مراکز بهداشتی رایگان یا ارزان، هزینه واکسیناسیون/معاینات دوره‌ای، هزینه‌های حمل‌ونقل برای همراهی کودک، هزینه رفت‌وآمد به مراکز تفریحی دور، نبود امکانات تفریحی ارزان در محله، استفاده مشترک از فضاهای مدرسه برای فعالیت‌های تفریحی، برنامه‌های مشترک مدرسه-محله برای کاهش هزینه‌ها، استفاده ناکارآمد از فضاها و امکانات محله، عدم هماهنگی بین نهادها برای ارائه خدمات مشترک
	منابع مالی محلی و مکانیسم‌های حمایت پایدار	نبود صندوق محلی حمایتی، کمک‌های مقطعی خیرین، فقدان سازوکار تأمین مالی پایدار برای خانواده‌ها، نبود برنامه‌های تخفیف یا یارانه محلی برای خانواده‌های کم‌درآمد، پیچیدگی دسترسی به کمک‌ها
	توانمندسازی اقتصادی خانواده‌ها	نبود آموزش‌های مالی برای خانواده‌ها، عدم دسترسی به وام خرد یا تسهیلات کسب‌وکار خانگی، عدم اطلاع‌رسانی درباره کمک‌ها و تسهیلات، موانع اداری در دریافت حمایت، فقدان برنامه‌های مهارتی برای والدین، نبود مشاوره کسب‌وکار و بازار برای محصولات خانگی

با این شاخص را نشان می‌دهند و بر سرمایه‌گذاری بلندمدت، پیش‌بینی تقاضا، توسعه حمایت‌های پایدار، مقاوم‌سازی سازوکارهای مالی و استقرار نظام پایش بلندمدت تأکید دارند. هر زیرمقوله به یک مقوله محوری مرتبط می‌شود و در نهایت، همگی ذیل مقوله مرکزی «برنامه‌ریزی اقتصادی آینده‌نگر برای کودکان» قرار می‌گیرند.

برنامه‌ریزی اقتصادی آینده‌نگر برای کودکان: شاخص «برنامه‌ریزی اقتصادی آینده‌نگر برای کودکان» به طراحی و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های بلندمدتی اشاره دارد که با تمرکز بر رفاه و نیازهای کودکان، دسترسی پایدار آنان به منابع و خدمات ضروری را تضمین می‌کند و نابرابری‌های اقتصادی را در آینده کاهش می‌دهد. همان‌طور که در **جدول (۸)** مشاهده می‌شود، داده‌های گردآوری شده زیرمقوله‌ها و کدهای باز مرتبط

جدول ۸- ساختار مقوله‌های مرتبط با شاخص برنامه‌ریزی اقتصادی آینده‌نگر برای کودکان

مقوله مرکزی	مقوله محوری	زیرمقوله‌ها (کدهای باز مرتبط)
برنامه‌ریزی اقتصادی آینده‌نگر برای کودکان	سرمایه‌گذاری و تضمین منابع بلندمدت	تخصیص بودجه بلندمدت به پروژه‌های آموزشی و بهداشتی، برنامه‌ریزی سرمایه‌گذاری در فضاهای بازی و زیرساخت‌های کودک محور
	پیش‌بینی و برنامه‌ریزی تقاضا	نبود برنامه‌های پیش‌بینی نیازهای جمعیتی کودکان، فقدان سناریوهای رشد جمعیت و نیازهای خدماتی آینده
	توسعه برنامه‌های حمایتی پایدار	فقدان طرح‌های حمایتی بلندمدت، برنامه‌های مقطعی و غیرپایدار، نبود سیاست‌های حمایتی ساختاری
	تضمین پایداری مالی و مقاومت در برابر بحران	نبود سازوکارهای مالی مقاوم در برابر بحران، وابستگی به کمک‌های کوتاه‌مدت، عدم تنوع منابع مالی
	نظام پایش و ارزیابی بلندمدت	فقدان شاخص‌های پایش بلندمدت، نبود سازوکار ارزیابی تأثیر سرمایه‌گذاری‌ها بر رفاه کودکان

کارآفرینی و اشتغال خانوادگی کودک محور: شاخص «کارآفرینی و اشتغال خانوادگی کودک محور» به ایجاد فرصت‌های کسب‌وکار و اشتغال برای خانواده‌ها با هدف حمایت مستقیم از کودکان اشاره دارد و با افزایش درآمد خانوار، ارتقای رفاه و کیفیت زندگی کودکان، تقویت ابتکار و نوآوری و توسعه اقتصاد محله پیوند دارد. همان‌طور که در **جدول (۹)** مشاهده می‌شود، داده‌های گردآوری شده زیرمقوله‌ها

و کدهای باز مرتبط با این شاخص را نشان می‌دهند و بر شکل‌گیری کسب‌وکارهای خانوادگی، اشتغال انعطاف‌پذیر والدین، توانمندسازی و دسترسی به منابع حمایتی، مشارکت آموزشی-اقتصادی کودکان و شناسایی موانع ساختاری و نهادی تأکید دارند. هر زیرمقوله به یک مقوله محوری مرتبط می‌شود و در نهایت، همگی ذیل مقوله مرکزی «کارآفرینی و اشتغال خانوادگی کودک محور» قرار می‌گیرند.

جدول ۹- ساختار مقوله‌های مرتبط با شاخص کارآفرینی و اشتغال خانوادگی کودک محور

مقوله مرکزی	مقوله محوری	زیرمقوله‌ها (کدهای باز مرتبط)
کارآفرینی و اشتغال خانوادگی کودک محور	کسب‌وکارهای خانوادگی و اقتصاد خرد محله‌ای	راه‌اندازی فروشگاه یا کارگاه خانگی مرتبط با محصولات کودک، تولید اسباب‌بازی‌های محلی، فروش خوراکی‌های سالم کودک محور، وجود بازارچه محلی، فرصت عرضه محصولات خانگی در رویدادهای محله‌ای، پلتفرم‌های فروش محلی
	اشتغال انعطاف‌پذیر و مناسب والدین	مشاغل پاره‌وقت یا انعطاف‌پذیر برای والدین، امکان کار نزدیک به محل سکونت، کار از منزل
	توانمندسازی و دسترسی به منابع حمایتی	آموزش مهارت‌های کسب‌وکار برای والدین، دوره‌های مدیریت مالی خانوار، مشاوره راه‌اندازی کسب‌وکار، دسترسی به وام خرد و تسهیلات مالی محلی، وجود تعاونی‌های محلی یا صندوق‌های حمایتی
	مشارکت آموزشی-اقتصادی کودکان	برنامه‌های آموزشی اقتصادی برای کودکان، کارگاه‌های مهارتی کودک محور، بازارچه‌های آموزشی مدرسه‌ای، مشارکت کودکان در فعالیت‌های ایمن آموزشی (فروش نمادین، کارگاه‌های کارآفرینی کودک)
	موانع ساختاری و نهادی	موانع اداری برای کسب‌وکارهای خانگی، نبود فضای کار اشتراکی، هزینه‌های زیاد راه‌اندازی، تبعیض جنسیتی در دسترسی به فرصت‌های اقتصادی، محدودیت‌های زمانی برای مادران

پایداری مالی خدمات کودک محور: شاخص «پایداری مالی خدمات کودک محور» به تضمین استمرار منابع مالی برای برنامه‌ها و خدمات مرتبط با کودکان اشاره دارد تا کیفیت و دسترسی به این خدمات در طول زمان حفظ شود و از اختلال در آموزش، بهداشت و رفاه کودکان جلوگیری شود. همان‌طور که در **جدول (۱۰)** مشاهده می‌شود، داده‌های گردآوری شده زیرمقوله‌ها و کدهای باز مرتبط با این شاخص را نشان می‌دهند

و بر تأمین منابع پایدار و مشارکتی، سرمایه‌گذاری بلندمدت و تضمین نگهداری، مقاوم‌سازی سازوکارهای مالی در بحران‌ها و استقرار نظام پایش و تخصیص بهینه منابع تأکید دارند. هر زیرمقوله به یک مقوله محوری مرتبط می‌شود و در نهایت، همگی ذیل مقوله مرکزی «پایداری مالی خدمات کودک محور» قرار می‌گیرند.

جدول ۱۰- ساختار مقوله‌های مرتبط با شاخص پایداری مالی خدمات کودک محور

مقوله مرکزی	مقوله محوری	زیرمقوله‌ها (کدهای باز مرتبط)
پایداری مالی خدمات کودک محور	تأمین منابع پایدار و مشارکتی	تخصیص بودجه سالانه پایدار به برنامه‌های کودک، بودجه نامنظم و مقطعی، کمک‌های خیریه‌ای مقطعی، جذب کمک مالی از بنگاه‌ها و نهادها، مشارکت بخش خصوصی در پروژه‌ها
	سرمایه‌گذاری بلندمدت و تضمین نگهداری	برنامه‌ریزی سرمایه‌گذاری برای بازسازی و نگهداری پارک‌ها و مراکز بازی، پروژه‌های زیرساختی بلندمدت، فقدان بودجه نگهداری، پروژه‌های یک‌بارمصرف بدون برنامه نگهداری
	مقاومت مالی و سازوکارهای بحران‌پذیر	نبود صندوق ذخیره محله‌ای، وابستگی به کمک‌های اضطراری در بحران‌ها، عدم تنوع منابع مالی، تمرکز بر یک منبع بودجه‌ای
	نظام پایش و تخصیص بهینه منابع	نبود شاخص‌های پایش مالی، عدم ارزیابی تأثیر هزینه‌ها بر کیفیت خدمات، شفافیت ناکافی در تخصیص بودجه، نبود گزارش‌دهی مالی محله‌ای

دسترسی اقتصادی برابر به خدمات کودک محور: شاخص «دسترسی اقتصادی برابر به خدمات کودک محور» بر فراهم سازی امکان بهره مندی همه کودکان از خدمات آموزشی، بهداشتی و رفاهی با کیفیت بدون توجه به وضعیت مالی خانواده ها تأکید دارد و با کاهش نابرابری و تضمین فرصت های یکسان برای رشد و توسعه پیوند دارد. همان طور که در **جدول (۱۱)** مشاهده می شود، داده های گردآوری شده زیرمقوله ها و

کدهای باز مرتبط با این شاخص را نشان می دهند و بر دسترسی اقتصادی و تضمین کیفیت خدمات، سیاست های حمایتی و یارانه ای برای خانواده های کم درآمد و استقرار نظام پایش کیفیت و شفافیت دسترسی تأکید دارند. هر زیرمقوله به یک مقوله محوری مرتبط می شود و در نهایت، همگی ذیل مقوله مرکزی «دسترسی اقتصادی برابر به خدمات کودک محور» قرار می گیرند.

جدول ۱۱- ساختار مقوله های مرتبط با شاخص دسترسی اقتصادی برابر به خدمات کودک محور

مقوله مرکزی	مقوله محوری	زیرمقوله ها (کدهای باز مرتبط)
دسترسی اقتصادی برابر به خدمات کودک محور	دسترسی اقتصادی و تضمین کیفیت خدمات	خانواده های محروم از خدمات به خاطر هزینه، حذف کودکان از برنامه های فوق برنامه به دلیل هزینه، تفاوت کیفیت خدمات بین محله ها، نبود استاندارد یکسان در مراکز آموزشی و بهداشتی
	سیاست های حمایتی و یارانه ای برای خانواده های کم درآمد	نبود یا کمبود سیاست های تخفیف و یارانه، پیچیدگی دریافت کمک های حمایتی، عدم اطلاع خانواده ها از تسهیلات، موانع اداری در بهره مندی از کمک ها
	نظام پایش کیفیت و شفافیت دسترسی	نبود سازوکارهای ارزیابی کیفیت، فقدان شاخص های کیفیت خدمات کودک محور، آموزش کارکنان مراکز برای استانداردسازی خدمات، مکانیسم شکایت و پاسخ گویی

عدالت اقتصادی در بهره مندی کودکان: شاخص «عدالت اقتصادی در بهره مندی کودکان» به توزیع عادلانه منابع و فرصت های اقتصادی در سطح محله و جامعه اشاره دارد تا همه کودکان بدون تبعیض به خدمات آموزشی، بهداشتی و رفاهی با کیفیت دسترسی داشته باشند و شکاف های اقتصادی کاهش یابند. همان طور که در **جدول (۱۲)** مشاهده می شود، داده های

گردآوری شده زیرمقوله ها و کدهای باز مرتبط با این شاخص را نشان می دهند و بر دسترسی اقتصادی و کیفیت برابر خدمات، توزیع عادلانه منابع و زیرساخت ها، نظارت و شفافیت و کاهش شکاف های اقتصادی تأکید دارند. هر زیرمقوله به یک مقوله محوری مرتبط می شود و در نهایت، همگی ذیل مقوله مرکزی «عدالت اقتصادی در بهره مندی کودکان» قرار می گیرند.

جدول ۱۲- ساختار مقوله های مرتبط با شاخص عدالت اقتصادی در بهره مندی کودکان

مقوله مرکزی	مقوله محوری	زیرمقوله ها (کدهای باز مرتبط)
عدالت اقتصادی در بهره مندی کودکان	دسترسی اقتصادی و کیفیت برابر خدمات	حذف کودکان از خدمات به دلیل هزینه، خانواده های محروم از مراجعه درمانی به خاطر هزینه، تفاوت شهری بین مدارس محله ای و خصوصی
	توزیع عادلانه منابع و زیرساخت ها	تمرکز منابع در محله های برخوردار، نبود توزیع عادلانه بودجه و امکانات، تفاوت در کیفیت فضاها و زیرساخت ها بین محله ها
	نظارت، شفافیت و پاسخ گویی	نبود سازوکار نظارتی، فقدان شاخص های پیگیری بهره مندی، عدم شفافیت در تخصیص کمک ها
	کاهش شکاف اقتصادی و هدفمندسازی حمایت ها	تفاوت درآمدی خانوارها، وجود محله های فقیرنشین با دسترسی محدود، شکاف در فرصت های آموزشی و تفریحی بین محله ها

توان اقتصادی خانواده برای حمایت از کودک: شاخص «توان اقتصادی خانواده برای حمایت از کودک» به ظرفیت مالی خانواده ها برای تأمین نیازهای روزمره و بلندمدت کودکان اشاره دارد و با ارتقای درآمد و امنیت مالی، فراهم سازی فرصت های

شغلی پایدار و انعطاف پذیر برای والدین، بهره گیری از منابع حمایتی محلی و توانایی سرمایه گذاری در آموزش و رفاه کودکان پیوند دارد. همان طور که در **جدول (۱۳)** مشاهده می شود، داده های گردآوری شده زیرمقوله ها و کدهای باز مرتبط

با این شاخص را نشان می‌دهند و بر ثبات مالی خانوار، دسترسی به فرصت‌های شغلی مناسب، سازوکارهای حمایتی محلی و ظرفیت سرمایه‌گذاری خانواده‌ها تأکید دارند. هر زیرمقوله به یک مقوله محوری مرتبط می‌شود و در نهایت، همگی ذیل مقوله مرکزی «توان اقتصادی خانواده برای حمایت از کودک» قرار می‌گیرند.

جدول ۱۳- ساختار مقوله‌های مرتبط با شاخص توان اقتصادی خانواده برای حمایت از کودک

مقوله مرکزی	مقوله محوری	زیرمقوله‌ها (کدهای باز مرتبط)
برای توان اقتصادی خانواده برای حمایت از کودک	درآمد و ثبات مالی خانوار	درآمد ناکافی برای خرید لوازم مدرسه، ناتوانی در تأمین هزینه درمان، نبود پس‌انداز اضطراری
	دسترسی به فرصت‌های شغلی پایدار و انعطاف‌پذیر	اشتغال غیررسمی و ناپایدار، دوری محل کار از خانه، ساعات کاری طولانی، نبود فرصت شغلی مناسب برای والدین
	منابع حمایتی محلی و مکانیسم‌های تأمین مالی	نبود صندوق محلی یا برنامه حمایتی، کمک‌های مقطعی خیریه، پیچیدگی دسترسی به تسهیلات مالی
	توانایی سرمایه‌گذاری خانوار در رفاه و آموزش کودکان	عدم توانایی سرمایه‌گذاری در آموزش، نداشتن منابع برای فعالیت‌های تفریحی و توسعه مهارت کودکان
	درآمد و ثبات مالی خانوار	هزینه‌های حمل‌ونقل برای همراهی کودک، بدهی‌های خانوار، سهم زیاد هزینه مسکن از درآمد

وزن‌دهی شاخص‌های اقتصادی محله پایدار با رویکرد دوستدار کودک در سطوح مختلف شهری

برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری اقتصادی برای محله‌های پایدار دوستدار کودک مستلزم توجه دقیق به تفاوت‌های مقیاسی شهرها است. شرایط اقتصادی، ساختار بازار کار و ظرفیت‌های نهادی در کلان‌شهرها، شهرهای میانی و شهرهای کوچک متفاوت است و بنابراین، تحلیل تفکیکی در سه سطح امکان ارائه سیاست‌های متناسب و جلوگیری از تعمیم‌های غیرواقعی را فراهم می‌آورد. در این مطالعه، وزن‌دهی شاخص‌های اقتصادی محله‌ای با رویکرد دوستدار کودک در سه مقیاس شهری انجام شد تا اولویت‌های سیاستی متناسب با هر مقیاس مشخص شوند. وزن‌دهی شاخص‌ها با استفاده از روش تحلیل سلسله‌مراتبی و بر پایه قضاوت‌های خبرگان حوزه شهرسازی و سیاست‌گذاری کودک انجام شد. پرسشنامه‌های تخصصی توسط گروهی از متخصصان تکمیل شدند و ضریب ناسازگاری در تمامی ماتریس‌های مقایسه‌ای کمتر از ۰/۱۰ بود که نشان‌دهنده اعتبار و اتکاپذیری نتایج است.

وزن‌دهی شاخص‌های اقتصادی محله پایدار با رویکرد

دوستدار کودک در سطح کلان‌شهر: در کلان‌شهرها، به دلیل جمعیت زیاد، پیچیدگی‌های اقتصادی و فشار هزینه‌های زندگی، اهمیت شاخص‌های اقتصادی مرتبط با رفاه خانواده‌ها و مشارکت محلی پررنگ‌تر است. نتایج تحلیل سلسله‌مراتبی نشان می‌دهد در این مقیاس، اولویت‌ها به گونه‌ای شکل گرفته‌اند که بیشترین تأکید بر تأمین معیشت پایدار والدین و کاهش فشار مالی خانواده‌ها برای دسترسی به خدمات کودک‌محور است. **جدول (۱۴)** وزن نهایی شاخص‌های اقتصادی محله پایدار با

رویکرد دوستدار کودک در مقیاس کلان‌شهری را نشان می‌دهد. این وزن‌ها بر اساس نظر متخصصان و پژوهشگران حوزه شهرسازی و سیاست‌گذاری کودک محاسبه شده‌اند و بیانگر اهمیت نسبی هر شاخص در شرایط کلان‌شهری هستند. همان‌طور که مشاهده می‌شود، شاخص «رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها» با وزن ۰/۱۲۹ بیشترین اولویت را دارد و اهمیت فراهم کردن فرصت‌های شغلی پایدار و تأمین معیشت مناسب برای والدین در ارتقای رفاه اقتصادی کودکان را نشان می‌دهد. پس از آن، «مشارکت اقتصادی کودک‌محور» و «کاهش هزینه‌های کودک‌محور» در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند که بر نقش جامعه محلی و کاهش فشار مالی خانواده‌ها تأکید دارند. سایر شاخص‌ها مانند برنامه‌ریزی آینده‌نگر، کارآفرینی خانوادگی و پایداری مالی خدمات، هرچند وزن کمتری دارند، به عنوان سازوکارهای مکمل در ارتقای عدالت و پایداری اقتصادی کودک‌محور عمل می‌کنند. در مجموع، نتایج کلان‌شهری نشان می‌دهد تأکید اصلی بر رفاه والدین و مشارکت اقتصادی محلی است و سایر شاخص‌ها نقش حمایتی و تکمیلی دارند.

وزن‌دهی شاخص‌های اقتصادی محله پایدار با رویکرد

دوستدار کودک در سطح شهر میانی: در شهرهای میانی، شرایط اقتصادی و اجتماعی ترکیبی از چالش‌های کلان‌شهری و محدودیت‌های شهرهای کوچک است. خانواده‌ها از یک سو، با فشار هزینه‌های زندگی مواجه هستند و از سوی دیگر، منابع مالی و فرصت‌های شغلی محدودتر از کلان‌شهرهاست؛ بنابراین، در این سطح، شاخص‌هایی که به کاهش هزینه‌ها، پایداری مالی خدمات و تقویت کارآفرینی خانوادگی مربوط می‌شوند، اهمیت

متخصصان و پژوهشگران حوزه شهرسازی و سیاست‌گذاری کودک محاسبه شده‌اند و بیانگر اولویت‌های اقتصادی در شرایط شهرهای متوسط هستند.

بیشتری پیدا می‌کنند. **جدول (۱۵)** وزن نهایی شاخص‌های اقتصادی محله پایدار با رویکرد دوستدار کودک در مقیاس شهرهای میانی را نشان می‌دهد. این وزن‌ها بر اساس نظر

جدول ۱۴- وزن نهایی شاخص‌های اقتصادی محله پایدار با رویکرد دوستدار کودک در مقیاس کلان‌شهری

وزن	بازتعریف	شاخص
۰/۱۲۹	تمرکز بر ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار برای والدین دارای کودک و تأمین معیشت مناسب خانواده‌ها به منظور تضمین رفاه اقتصادی و رشد سالم کودکان.	رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها
۰/۱۲۸	تأکید بر مشارکت نهادها، خیریه‌ها و جامعه محلی در تأمین منابع و خدمات اقتصادی متناسب با نیازهای کودکان.	مشارکت اقتصادی کودک‌محور
۰/۱۲۳	کاهش هزینه‌های خانواده‌ها برای دسترسی به خدمات آموزشی، درمانی و تفریحی کودک و افزایش امکان بهره‌مندی برابر کودکان از امکانات محله.	کاهش هزینه‌های کودک‌محور
۰/۱۱۹	طراحی و پیش‌بینی مدل‌های مالی و خدمات اقتصادی که با مراحل رشد کودک سازگار باشند و انعطاف لازم برای تغییرات نیازهای اقتصادی آنان را داشته باشند.	برنامه‌ریزی اقتصادی آینده‌نگر برای کودکان
۰/۱۱۲	حمایت از ایجاد کسب‌وکارهای محلی و فرصت‌های اشتغال والدین با تمرکز بر خدمات و محصولات مرتبط با کودکان و خانواده‌ها.	کارآفرینی و اشتغال خانوادگی کودک‌محور
۰/۰۹۸	تأمین منابع مالی بلندمدت برای فضاها و خدمات کودک‌محور، جذب سرمایه‌گذاری و نگهداری پایدار امکانات شهری مرتبط با کودکان.	پایداری مالی خدمات کودک‌محور
۰/۰۸۹	فراهم کردن امکان استفاده خانواده‌ها از خدمات آموزشی، درمانی، فرهنگی و تفریحی کودک با هزینه مناسب و در شعاع نزدیک محل سکونت.	دسترسی اقتصادی برابر به خدمات کودک‌محور
۰/۰۸۸	توزیع عادلانه منابع اقتصادی و خدمات کودک‌محور، حمایت از کودکان در معرض آسیب و کاهش شکاف اقتصادی بین خانواده‌ها.	عدالت اقتصادی در بهره‌مندی کودکان
۰/۰۷۸	ارتقای قدرت خرید و ظرفیت مالی خانواده‌ها برای تأمین نیازهای کودک، شامل حمایت‌های مالی، پارانه‌ها و دسترسی به خدمات مقرون‌به‌صرفه.	توان اقتصادی خانواده برای حمایت از کودک

جدول ۱۵- وزن نهایی شاخص‌های اقتصادی محله پایدار با رویکرد دوستدار کودک در مقیاس شهرهای میانی

وزن	بازتعریف	شاخص
۰/۱۲۸	تمرکز بر ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار برای والدین دارای کودک و تأمین معیشت مناسب خانواده‌ها به منظور تضمین رفاه اقتصادی و رشد سالم کودکان.	رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها
۰/۱۲۵	تأکید بر مشارکت نهادها، خیریه‌ها و جامعه محلی در تأمین منابع و خدمات اقتصادی متناسب با نیازهای کودکان.	مشارکت اقتصادی کودک‌محور
۰/۱۱۹	حمایت از ایجاد کسب‌وکارهای محلی و فرصت‌های اشتغال والدین با تمرکز بر خدمات و محصولات مرتبط با کودکان و خانواده‌ها.	کارآفرینی و اشتغال خانوادگی کودک‌محور
۰/۱۱۲	تأمین منابع مالی بلندمدت برای فضاها و خدمات کودک‌محور، جذب سرمایه‌گذاری و نگهداری پایدار امکانات شهری مرتبط با کودکان.	پایداری مالی خدمات کودک‌محور
۰/۰۹۸	کاهش هزینه‌های خانواده‌ها برای دسترسی به خدمات آموزشی، درمانی، فرهنگی و تفریحی کودک و افزایش امکان بهره‌مندی برابر کودکان از امکانات محله.	کاهش هزینه‌های کودک‌محور
۰/۰۹۶	فراهم کردن امکان استفاده خانواده‌ها از خدمات آموزشی، درمانی، فرهنگی و تفریحی کودک با هزینه مناسب و در شعاع نزدیک محل سکونت.	دسترسی اقتصادی برابر به خدمات کودک‌محور
۰/۰۸۹	طراحی و پیش‌بینی مدل‌های مالی و خدمات اقتصادی که با مراحل رشد کودک سازگار باشند و انعطاف لازم برای تغییرات نیازهای اقتصادی آنان را داشته باشند.	برنامه‌ریزی اقتصادی آینده‌نگر برای کودکان
۰/۰۸۳	توزیع عادلانه منابع اقتصادی و خدمات کودک‌محور، حمایت از کودکان در معرض آسیب و کاهش شکاف اقتصادی بین خانواده‌ها.	عدالت اقتصادی در بهره‌مندی کودکان
۰/۰۷۶	ارتقای قدرت خرید و ظرفیت مالی خانواده‌ها برای تأمین نیازهای کودک، شامل حمایت‌های مالی، پارانه‌ها و دسترسی به خدمات مقرون‌به‌صرفه.	توان اقتصادی خانواده برای حمایت از کودک

وزندهی شاخص‌های اقتصادی محله پایدار با رویکرد دوستدار کودک در سطح شهر کوچک: در شهرهای کوچک، محدودیت فرصت‌های شغلی و وابستگی به منابع محلی بیشتر دیده می‌شود. خانواده‌ها معمولاً با ظرفیت اقتصادی محدودتری مواجه هستند و نقش جامعه محلی و کسب‌وکارهای کوچک در تأمین نیازهای کودکان پررنگ‌تر است؛ بنابراین، در این سطح، شاخص‌هایی مانند توان اقتصادی خانواده، کارآفرینی خانوادگی و مشارکت محلی اهمیت بیشتری پیدا می‌کنند. **جدول (۱۶)** وزن نهایی شاخص‌های اقتصادی محله پایدار با رویکرد دوستدار کودک در مقیاس شهرهای کوچک را نشان می‌دهد. این وزن‌ها بر اساس نظر متخصصان و پژوهشگران حوزه شهرسازی و سیاست‌گذاری کودک محاسبه شده‌اند و بیانگر اولویت‌های اقتصادی در شرایط شهرهای کوچک هستند.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، در شهرهای میانی، شاخص «رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها» با وزن ۰/۱۲۸ همچنان بیشترین اولویت را دارد، اما بلافاصله پس از آن «مشارکت اقتصادی کودک‌محور» و «کارآفرینی و اشتغال خانوادگی» اهمیتی ویژه پیدا می‌کنند. این نتایج نشان می‌دهد در شهرهای متوسط، علاوه بر تأمین معیشت خانواده‌ها، تقویت کسب‌وکارهای محلی و مشارکت جامعه در حمایت از کودکان نقش کلیدی دارد. شاخص‌هایی مانند «پایداری مالی خدمات» و «کاهش هزینه‌های کودک‌محور» نیز در رتبه‌های بعدی قرار دارند و بیانگر نیاز به سیاست‌های حمایتی پایدار برای کاهش فشار اقتصادی خانواده‌ها هستند. در مجموع، یافته‌ها نشان می‌دهد در شهرهای میانی، سیاست‌گذاری باید بر ترکیب حمایت از خانواده‌ها، مشارکت محلی و ایجاد فرصت‌های شغلی متناسب با شرایط اقتصادی این شهرها تمرکز داشته باشد.

جدول ۱۶- وزن نهایی شاخص‌های اقتصادی محله پایدار با رویکرد دوستدار کودک در مقیاس شهرهای کوچک

وزن	بازتعریف	شاخص
۰/۱۲۷	تمرکز بر ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار برای والدین دارای کودک و تأمین معیشت مناسب خانواده‌ها به منظور تضمین رفاه اقتصادی و رشد سالم کودکان.	رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها
۰/۱۲۶	ارتقای قدرت خرید و ظرفیت مالی خانواده‌ها برای تأمین نیازهای کودک، شامل حمایت‌های مالی، یارانه‌ها و دسترسی به خدمات مقرون‌به‌صرفه.	توان اقتصادی خانواده برای حمایت از کودک
۰/۱۱۸	تأکید بر مشارکت نهادها، خیریه‌ها و جامعه محلی در تأمین منابع و خدمات اقتصادی متناسب با نیازهای کودکان.	مشارکت اقتصادی کودک‌محور
۰/۱۱۶	حمایت از ایجاد کسب‌وکارهای محلی و فرصت‌های اشتغال والدین با تمرکز بر خدمات و محصولات مرتبط با کودکان و خانواده‌ها.	کارآفرینی و اشتغال خانوادگی کودک‌محور
۰/۱۰۲	کاهش هزینه‌های خانواده‌ها برای دسترسی به خدمات آموزشی، درمانی و تفریحی کودک و افزایش امکان بهره‌مندی برابر کودکان از امکانات محله.	کاهش هزینه‌های کودک‌محور
۰/۰۹۹	تأمین منابع مالی بلندمدت برای فضاها و خدمات کودک‌محور، جذب سرمایه‌گذاری و نگهداری پایدار امکانات شهری مرتبط با کودکان.	پایداری مالی خدمات کودک‌محور
۰/۰۹۵	طراحی و پیش‌بینی مدل‌های مالی و خدمات اقتصادی که با مراحل رشد کودک سازگار باشند و انعطاف لازم برای تغییرات نیازهای اقتصادی آنان را داشته باشند.	برنامه‌ریزی اقتصادی آینده‌نگر برای کودکان
۰/۰۷۸	فراهم‌کردن امکان استفاده خانواده‌ها از خدمات آموزشی، درمانی، فرهنگی و تفریحی کودک با هزینه مناسب و در شعاع نزدیک محل سکونت.	دسترسی اقتصادی برابر به خدمات کودک‌محور
۰/۰۷۵	توزیع عادلانه منابع اقتصادی و خدمات کودک‌محور، حمایت از کودکان در معرض آسیب و کاهش شکاف اقتصادی بین خانواده‌ها.	عدالت اقتصادی در بهره‌مندی کودکان

بیانگر نقش جامعه محلی و کسب‌وکارهای کوچک در ارتقای رفاه کودکان است. سایر شاخص‌ها مانند کاهش هزینه‌ها، پایداری مالی خدمات و برنامه‌ریزی آینده‌نگر، هرچند وزن کمتری دارند، به عنوان سازوکارهای مکمل در کاهش فشار اقتصادی و تضمین عدالت اجتماعی عمل می‌کنند. در مجموع، یافته‌ها نشان می‌دهد در شهرهای کوچک، سیاست‌گذاری باید بر توانمندسازی خانواده‌ها و حمایت از کسب‌وکارهای محلی

همان‌طور که مشاهده می‌شود، در شهرهای کوچک، شاخص «رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها» (۰/۱۲۷) و «توان اقتصادی خانواده برای حمایت از کودک» (۰/۱۲۶) بیشترین اولویت را دارند. این نتایج نشان می‌دهد در این مقیاس، تأمین معیشت خانواده‌ها و افزایش ظرفیت مالی آنان برای حمایت از کودکان حیاتی است. پس از آن، «مشارکت اقتصادی کودک‌محور» و «کارآفرینی خانوادگی» اهمیتی ویژه دارند که

خانواده‌ها» (۰/۱۲۷) است؛ یعنی در شهرهای کوچک، تقویت ظرفیت مالی خانوارها و مداخلاتی که مستقیماً قدرت خرید و پایداری درآمدی خانواده‌ها را افزایش می‌دهند، به همان اندازه اهمیت دارد که ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار. تغییرات رتبه‌ای شاخص‌ها نیز جالب توجه است: «توان اقتصادی خانواده» از رتبه نهم در کلان‌شهرها به رتبه دوم در شهرهای کوچک صعود کرده که نشان‌دهنده حساسیت این شاخص به ساختار بازار کار و منابع محلی است؛ «کارآفرینی و اشتغال خانوادگی» در شهرهای میانی نسبت به کلان‌شهرها ارتقا یافته است و «کاهش هزینه‌ها» در کلان‌شهرها وزن بیشتری دارد. این الگوها نشان می‌دهند اگرچه یک مؤلفه محوری (رفاه شغلی) در همه مقیاس‌ها ثابت است، اولویت‌بندی ثانویه باید متناسب با ویژگی‌های مقیاس شهری تنظیم شود. در شکل (۳)، نمودار مقایسه‌ای همه شاخص‌ها ارائه شده است.

جدول (۱۷) مقایسه‌ای از اولویت‌های اقتصادی محله‌های

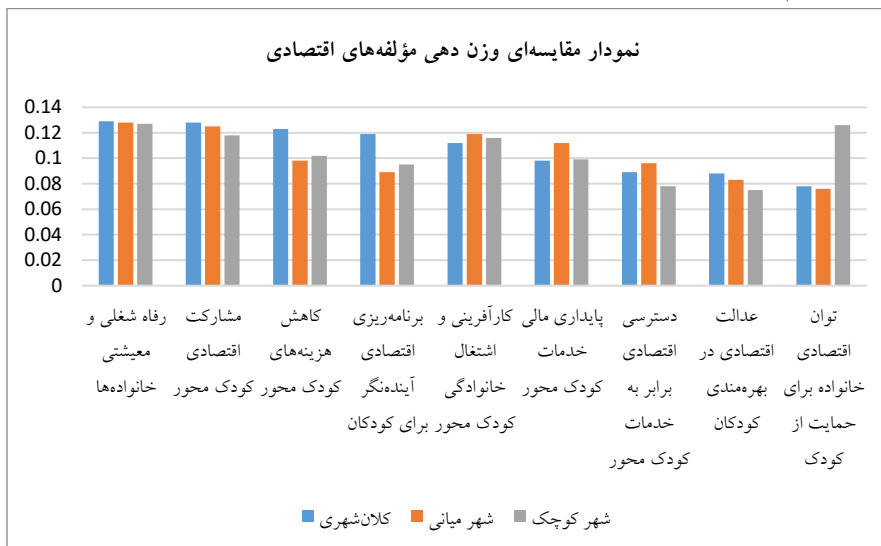
دوستدار کودک در سه مقیاس شهری را ارائه می‌دهد.

نتایج نشان می‌دهد سیاست‌های اقتصادی کودک‌محور باید هم‌زمان دو ویژگی داشته باشند: (۱) تمرکز بر تضمین معیشت والدین به عنوان اولویت مشترک، و (۲) تنظیم مداخلات ثانویه بر اساس مقیاس شهری: در کلان‌شهرها اولویت بر کاهش هزینه‌ها و تقویت مشارکت محلی، در شهرهای میانی ترکیب حمایت درآمدی و تقویت کارآفرینی خانوادگی، و در شهرهای کوچک تمرکز بر توانمندسازی مالی خانوارها و پشتیبانی از اقتصاد محلی.

متمرکز باشد تا عدالت و پایداری اقتصادی کودک‌محور تحقق یابد.

مقایسه نهایی سطوح مختلف شهری

وزن‌دهی شاخص‌های اقتصادی در سه مقیاس شهری نشان‌دهنده هر دوی تداوم اولویت‌ها و تغییرات مقیاس‌محور است. از نظر عددی، «رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها» در هر سه مقیاس بیشترین وزن را دارد (کلان‌شهر ۰/۱۲۹؛ شهر میانی ۰/۱۲۸؛ شهر کوچک ۰/۱۲۷) که نشان‌دهنده اجماع خبرگان بر اهمیت تضمین معیشت والدین برای ارتقای رفاه کودکان است. با این حال، ترتیب و وزن نسبی سایر شاخص‌ها با تغییر مقیاس جابه‌جا می‌شود و این جابه‌جایی‌ها پیام‌های سیاستی متفاوتی را ایجاب می‌کنند: کلان‌شهرها: پس از «رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها»، «مشارکت اقتصادی کودک‌محور» (۰/۱۲۸) و «کاهش هزینه‌های کودک‌محور» (۰/۱۲۳) در اولویت قرار دارند؛ به این معنا که در مقیاس‌های بزرگ‌تر، کاهش فشار هزینه‌ای خانواده‌ها و تقویت سازوکارهای مشارکتی محلی برای دسترسی کودکان به خدمات اهمیت بیشتری دارد. شهرهای میانی: اگرچه «رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها» همچنان اول است، «مشارکت اقتصادی کودک‌محور» (۰/۱۲۵) و «کارآفرینی و اشتغال خانوادگی» (۰/۱۱۹) جایگاهی بالاتر نسبت به کلان‌شهرها یافته‌اند؛ این الگو نشان می‌دهد در شهرهای متوسط، ترکیب حمایت درآمدی و تقویت ظرفیت‌های اقتصادی محلی (کسب‌وکارهای خرد) باید هم‌زمان دنبال شود. شهرهای کوچک: در این مقیاس «توان اقتصادی خانواده برای حمایت از کودک» (۰/۱۲۶) تقریباً هم‌وزن «رفاه شغلی و معیشتی

شکل ۳- نمودار مقایسه‌ای وزن‌دهی شاخص‌های اقتصادی

جدول ۱۷- مقایسه اولویت‌های اقتصادی در سطوح مختلف

اولویت ۳	اولویت ۲	اولویت ۱	مقیاس شهری
کاهش هزینه‌های کودک‌محور (۰/۱۲۳)	مشارکت اقتصادی کودک‌محور (۰/۱۲۸)	رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها (۰/۱۲۹)	کلان‌شهر
کارآفرینی و اشتغال‌خاندگی (۰/۱۱۹)	مشارکت اقتصادی کودک‌محور (۰/۱۲۵)	رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها (۰/۱۲۸)	شهر میانی
مشارکت اقتصادی کودک‌محور (۰/۱۱۸)	توان اقتصادی خانواده برای حمایت کودک (۰/۱۲۶)	رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها (۰/۱۲۷)	شهر کوچک

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف اولویت‌بندی شاخص‌های اقتصادی محله‌های پایدار با رویکرد دوستدار کودک و مقایسه این اولویت‌ها در سه مقیاس شهری (کلان‌شهر، شهر میانی، شهر کوچک) انجام شد. این مطالعه خلأ موجود در ادبیات داخلی و بین‌المللی را هدف قرار داد که کمتر به تحلیل مقایسه‌ای ابعاد اقتصادی در سطوح مختلف شهری توجه داشته است. همچنین، چارچوبی عملی برای سیاست‌گذاری کودک‌محور در سطح محله ارائه می‌دهد.

یافته‌های اصلی نشان می‌دهد رفاه شغلی و معیشتی خانواده‌ها در هر سه مقیاس شهری بیشترین وزن و اولویت را دارد؛ این نتیجه بر نقش محوری تأمین معیشت والدین در ارتقای رفاه و رشد کودکان دلالت دارد. در سطح کلان‌شهر، پس از رفاه شغلی، مشارکت اقتصادی کودک‌محور و کاهش هزینه‌های کودک‌محور بیشترین اهمیت را دارند که نشان‌دهنده ضرورت سیاست‌ها و سازوکارهای حمایتی و نهادمحور برای کاهش فشار مالی خانوارها در محیط‌های شهری بزرگ است. در شهرهای میانی، علاوه بر رفاه والدین، مشارکت اقتصادی و کارآفرینی و اشتغال‌خاندگی برجسته شدند که بیانگر اهمیت تقویت ظرفیت‌های اقتصادی محلی و توسعه کسب‌وکارهای کوچک است. در شهرهای کوچک، توان اقتصادی خانواده و کارآفرینی خانوادگی وزن بیشتری دارند؛ این امر نشان می‌دهد در مقیاس‌های کوچک‌تر، تقویت ظرفیت مالی خانوارها و ایجاد فرصت‌های شغلی محلی از اولویت‌های سیاستی است. یافته‌ها با نتایج مطالعات داخلی (پرویز و همکاران، ۱۳۹۷؛ تیموری و همکاران، ۱۳۹۸؛ میرزاییگی و همکاران، ۱۴۰۱؛ موسوی و همکاران، ۱۴۰۲) و اسناد بین‌المللی (UNICEF, 2021; OECD, 2025; Nam et al, 2018) هم‌خوانی دارد؛ با این تفاوت که نوآوری این پژوهش در ارائه وزن‌دهی مقایسه‌ای شاخص‌ها در سه مقیاس شهری و نشان‌دادن تغییر اولویت‌ها بر اساس شرایط محلی است. این نتیجه تأکید می‌کند سیاست‌گذاری کودک‌محور باید مبتنی بر تحلیل مقیاس‌محور

باشد و از نسخه‌سازی یکسان برای همه شهرها پرهیز کند. شاخص‌های مکمل مانند پایداری مالی خدمات کودک‌محور، برنامه‌ریزی اقتصادی آینده‌نگر، دسترسی اقتصادی برابر و عدالت اقتصادی، هرچند وزن کمتری نسبت به شاخص‌های اصلی دارند، نقش حیاتی در تضمین پایداری، عدالت و دسترس‌پذیری بلندمدت خدمات کودک‌محور ایفا می‌کنند. به عبارت دیگر، ترکیب سیاست‌های کوتاه‌مدت معیشتی با سازوکارهای بلندمدت تأمین مالی و عدالت‌محور برای تحقق محله‌های پایدار دوستدار کودک ضروری است. علاوه بر شاخص‌های مرسوم، چند زیرشاخص کودک‌محور که در ادبیات داخلی کمتر عملیاتی شده‌اند، از جمله هزینه‌های اختصاصی کودکان، سهم اشتغال غیررسمی والدین در ثبات درآمد خانوار و مشارکت محلی در خدمات کودک‌محور، شناسایی و در فرایند اولویت‌بندی وارد شده‌اند. این رویکرد میان‌رشته‌ای و مقیاس‌محور امکان تدوین سیاست‌های هدفمند و متناسب با ظرفیت‌های محلی را برای برنامه‌ریزان شهری فراهم می‌کند.

پیامدهای سیاستی و کاربردی

- تقویت اشتغال محلی و حمایت از کسب‌وکارهای کوچک: در شهرهای میانی و کوچک، سیاست‌های تشویقی برای کارآفرینی خانوادگی و تسهیل دسترسی به منابع مالی خرد می‌توانند تأثیر مستقیم بر رفاه کودکان داشته باشند.
- طراحی بسته‌های حمایتی هدفمند در کلان‌شهرها: در کلان‌شهرها لازم است سازوکارهای حمایتی نهادها و سازمان‌های غیردولتی با سیاست‌های کاهش هزینه‌های کودک‌محور ترکیب شوند تا فشار مالی خانوارها کاهش یابد.
- تضمین پایداری مالی خدمات کودک‌محور: ایجاد مدل‌های تأمین مالی متنوع (عمومی، خصوصی، مشارکتی) برای نگهداری و توسعه زیرساخت‌های کودک‌محور در همه مقیاس‌ها ضروری است.
- توجه به عدالت فضایی و دسترسی برابر:

شهری (فضاهای دوستدار کودک). [رساله کارشناسی ارشد]. دانشگاه بین‌المللی قزوین.

براتی، سما، ذاکر حقیقی، کیانوش، و بغدادی، آرش (۱۴۰۰). تبیین روابط شاخص‌های تأثیرگذار بر پایداری محلات (مطالعه موردی: محله جوادیه منطقه ۱۶ تهران). *مطالعات محیطی هفت حصا*، ۱۰، ۱۵۵-۱۶۷.

<http://dx.doi.org/10.52547/hafthesar.10.37.12>

برزگر، صادق، قربانی، علیرضا، و رضایی نوری، طیبه (۱۳۹۷). تحلیل پایداری محله‌های شهری با تأکید بر شورای اجتماعی محلات (مطالعه موردی: ناحیه دو منطقه یازده شهر مشهد). *فصلنامه شهر پایدار*، ۱(۱)، ۱۵-۲۶.

<https://doi.org/10.22034/jsc.2018.87365>

پروزن، ادریس، کرکه آبادی، زینب، و ارغان، عباس (۱۳۹۷). سنجش شاخص‌های توسعه پایدار در جهت شکل‌گیری توسعه پایدار محله‌ای در شهر مهاباد. *نشریه پژوهش‌های برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای*، ۹، ۴۵-۶۰.

<https://doi.org/10.22034/jsc.2018.87479>

تیموری، ایرج، اصغری زمانی، اکبر، روستایی، شهریور، کوشش وطن، محمدعلی (۱۳۹۸). تحقق توسعه پایدار در قالب مفهوم شهر دوستدار کودک. *جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه*، ۱(۱)، ۷۹-۱۰۲.

https://journals.tabrizu.ac.ir/article_9169.html

حاتمی نژاد، حسین، پوراحمد، احمد، زیاری، کرامت الله، و حبیبیان، بهار (۱۳۹۷). بررسی تأثیر شاخص‌های کالبدی بر دل‌بستگی مکانی در راستای تحقق محله پایدار (مطالعه موردی: شهر اهواز). *معماری و شهر پایدار*، ۶(۲)، ۶۵-۸۳.

<https://doi.org/10.22061/jsaud.2019.989>

حجیپور، محمد، و سادات اصفهانی، فاطمه (۱۴۰۳). پایداری اقتصادی در کانون‌های عشایری شهرستان قائنات. *دوفصلنامه علمی مطالعات برنامه‌ریزی قلمرو کوچ‌نشینان*، ۴(۱)، ۵۹-۷۲.

<https://doi.org/10.22034/jsnap.2024.408586.1064>

حسینی، سید کمال، موسی کاظمی، سید مهدی، و هوشیار، حسن (۱۳۹۹). سنجش میزان پایداری و تحلیل عوامل مؤثر بر دستیابی به توسعه پایدار در محلات شهری (نمونه موردی: شهر مهاباد). *فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)*، ۱۰، ۴۷۱-۴۹۱.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22286462.1399.10.3.8.60.5>

دربان‌آستانه، علیرضا، حجت شامی، سیروس، و طهماسی،

سیاست‌گذاری باید تضمین کند منابع و خدمات کودک‌محور به صورت عادلانه در محلات توزیع شوند تا شکاف‌های اقتصادی و فضایی کاهش یابند.

محدودیت‌ها و پیشنهادها برای پژوهش‌های آتی

چند محدودیت باید در تفسیر نتایج مدنظر قرار گیرند. نمونه خبرگان محدود و مبتنی بر گزینش هدفمند بوده است. هرچند ترکیب میان‌رشته‌ای و حضور متخصصان اقتصاد شهری در پیل تلاش کرده است اعتبار نظری و کاربردی نتایج را تقویت کند، تعمیم‌پذیری یافته‌ها نیازمند مطالعات تکمیلی با نمونه‌های گسترده‌تر و مشارکت خبرگان اقتصادی، ذی‌نفعان محلی و خانواده‌هاست. همچنین، روش AHP مبتنی بر قضاوت خبرگان است و اگرچه ضریب ناسازگاری ماتریس‌ها کنترل و قضاوت‌ها به صورت مستقل تجمیع شده‌اند، استفاده از تحلیل‌های کمی تکمیلی و مطالعات مداخله‌ای می‌تواند عمق تبیینی و اعتبار نتایج را افزایش دهد. علاوه بر این، چارچوب و آستانه‌های عملیاتی ارائه‌شده بر پایه داده‌ها و طبقه‌بندی شهری ایران تدوین شده‌اند و تعمیم مستقیم آنها به سایر کشورها مستلزم تطبیق با زمینه‌های محلی است.

منابع

آزاده، سید رضا، زر بخش، شیرین، پرویزی، رضا، و زالی، نادر (۱۳۹۸). تحلیلی بر کیفیت محله‌های شهری با تأکید بر شاخص‌های شهر پایدار. *مطالعه موردی: محله هوسم شهر رودسر*. *جغرافیای*، ۱۷، ۱۸۶-۲۰۰.

https://mag.iga.ir/article_248631.html

ابهری، نیکو، شمس‌الدینی، علی، و عزت پناه، بختیار (۱۴۰۰). ارزیابی وضعیت شاخص‌های شهر دوستدار کودک و ارتباط آن با دسترسی کودکان به کاربری‌های ضروری (مورد مطالعه: شهر جهرم). *مجله پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری*، ۹(۳)، ۸۳۵-۸۵۶.

<https://doi.org/10.22059/JURBANGEO.2021.32020.2.1472>

اسدی، محمد (۱۴۰۴). شاخص‌های اقتصادی توسعه پایدار شهری: مطالعه موردی شهر کمال‌شهر. *نشریه تحقیقات نوین در علوم جغرافیایی، معماری و شهرسازی*، ۶، ۳۹۱-۳۷۷.

<https://civilica.com/doc/2269333>

اقبال مقدم، رؤیا (۱۳۹۵). *بازطراحی محله عودلاجان با محوریت شاخص‌های مؤثر در ایجاد امنیت کودکان در فضاهای*

صدیقه (۱۴۰۳). رویکرد حق به شهر در محله‌های دوستدار کودک، مطالعه موردی: محله خواجه نظام الملک تهران. مجله شهر پایدار، ۷(۲)، ۹۵-۱۱۲.

https://www.jscity.ir/article_198732_en.html

فرخی، شیفته، مفیدی شمیرانی، سید مجید، و جلیلی صدرآباد، سمانه (۱۴۰۳). برنامه‌ریزی محلات دوستدار کودک با تأکید بر مشارکت‌پذیری؛ نمونه مطالعاتی محله پونک جنوبی تهران. جغرافیا و توسعه فضای شهری، ۱۱(۴)، ۱-۲۹.

<https://doi.org/10.22067/jgusd.2023.79446.1260>

موسوی، میرنجف، جهانگیرزاده، جواد، بایرام زاده، نیما، امیدوارفر، سجاد، و کامل نیا، رویا (۱۴۰۲). اولویت‌یابی شاخص‌های شهر دوستدار کودک در مناطق پنج‌گانه ارومیه.

جغرافیا و توسعه پایدار شهری، ۱۷(۳)، ۸۸-۱۰۵.

<https://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2093>

میرزاییگی، فاطمه، مجتبی زاده خانقاهی، حسین، و سرور، رحیم (۱۴۰۱). سنجش شاخص‌های توسعه در پایداری نواحی شهری، مطالعه موردی: شهر ایلام. نشریه علمی - پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، ۵(۱)، ۱-۱۵.

<https://doi.org/10.22034/jsc.2021.263247.1380>

References

Abhari, N., Shamsoddini, A., & Ezatpanah, B. (2021). Assessing the status of child-friendly city indicators and its relationship with children's access to the required essential uses (Case study: Jahrom city). *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 9(3), 835-856. <https://doi.org/10.22059/JURBANGEO.2021.320202.1472> [In Persian]

Arab Ameri, R., Arghan, A., & Kamyabi, S. (2020). Comparative study and analysis of the effects of neighborhood sustainability indicators, Case study: New City of Rudian. *Sustainable City*, 3(3), 17-32. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.24766631.1399.3.3.2.1> [In Persian]

Adewumi, A. S., Onyango, V., Moyo, D., & Dawodu, A. (2023). Conceptualising the characteristics of the indicators of a neighbourhood sustainability assessment framework in a developing country context. *Environmental Impact Assessment Review*, 102(1). <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2023.107197>

Acevedo-Garcia, D., Noelke, C., & McArdle, N. (2020). *The geography of child opportunity: Why neighborhoods matter for equity (Child Opportunity Index 2.0 report)*. DiversityDataKids & Heller School for Social Policy and Management, Brandeis University. https://www.diversitydatakids.org/sites/default/files/file/ddk_the-geography-of-child

بهمن (۱۳۹۸). سنجش پایداری شاخص‌های توسعه اقتصادی در نواحی روستایی شهرستان رودبار. *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۱۴(۳)، ۷۵۷-۷۷۱.

<https://sanad.iau.ir/Journal/jshsp/Article/1031245/FullText>

روستایی، شهرپور، و کوهی قولقاسم، فریبا (۱۴۰۰). تحلیلی بر زیست‌پذیری شهری برای کودکان با رویکرد سناریونویسی (مطالعه موردی: منطقه ۳ شهرداری تبریز). *نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۲۱، ۴۲۱-۴۴۰.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22287736.1300.0.0.99.2>

رضایی، رضا، جعفری نیا، غلامرضا، و پاسالارزاده، حبیب (۱۴۰۳). واکاوی سطح شاخص‌های اقتصادی مؤثر بر ابعاد زندگی اجتماعی در شهر بوشهر. *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، ۱۴(۱)، ۳۷-۲۱.

<http://doi.org/10.30488/GPS.2024.442392.3727>

زیاری، کرامت الله، و همقدم، نوشا (۱۴۰۰). واکاوی سطح پایداری در تئوری توسعه و برنامه‌ریزی محلات (مورد مطالعه: محلات منطقه سه شهر گرگان). *جغرافیا و برنامه‌ریزی*، ۲۵، ۱۴۱-۱۵۸.

<https://doi.org/10.22034/gp.2021.41057.2669>

سلامتی گلبو، شهرام، قربانی، رسول، و تیموری، ایرج (۱۴۰۲). سنجش و ارزیابی وضعیت محلات شهر اردبیل از نظر شاخص‌های شهر دوستدار کودک. *فصلنامه برنامه‌ریزی توسعه شهری و منطقه‌های*، ۲۷، ۴۷-۸۲.

<https://doi.org/10.22054/urdp.2023.68751.1454>

سعیدی، سحر (۱۴۰۱). امکان‌سنجی و طراحی شهر دوستدار کودک در مقیاس محله‌ای با رویکرد بوم‌گرایی (مورد مطالعه: شهرک مطهری کرمان) [پایان‌نامه کارشناسی ارشد]. دانشگاه علم و صنعت ایران.

عرب عامری، روح‌الله، ارغان، عباس، و کامیابی، سعید (۱۳۹۹). بررسی و تحلیل تطبیقی اثرات شاخص‌های پایداری در محلات شهری، مطالعه موردی: شهر جدید رودیان. *فصلنامه شهر پایدار*، ۳(۳)، ۱۷-۳۲.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.24766631.1399.3.3.2.1>

فراهانی اصل، زهرا، و وفایی، ابودر (۱۴۰۴). تحلیل پایداری فضای شهری بهبهان از منظر شاخص‌های شهر خلاق. *جغرافیا و برنامه‌ریزی*، در حال انتشار.

https://geoplanning.tabrizu.ac.ir/article_20734.html

فصیحی، حبیب اله، پریزادی، طاهر، و آزادی بخشایش

- affecting child safety in urban spaces (child-friendly spaces)* [Master's thesis]. Qazvin International University. [In Persian]
- Farahani, Z., & Vafaei, A. (2025). Analysis of the sustainability of Behbahan urban space from the perspective of creative city indicators. *Journal of Geography and Planning, In Press*. https://geoplanning.tabrizu.ac.ir/article_20734.html [In Persian]
- Fasihi, H., Parizadi, T., & Azadi Bakhshayesh, S. (2024). The approach of right to the city in child-friendly neighborhoods: The case study of Khajeh Nezamolmolk Neighborhood in Tehran. *Sustainable City, 7*(2), 95-112. https://www.jscity.ir/article_198732_en.html [In Persian]
- Farokhi, S., Mofidi-Shamirani, S. M., & Jalili-Sadrabad, S. (2024). Planning child-friendly neighborhoods with an emphasis on participatory approaches: A case study of South Punak neighborhood, Tehran. *Geography and Urban Spatial Development, 11*(4), 1-29. <https://doi.org/10.22067/jgusd.2023.79446.1260> [In Persian]
- Hajipour, M., & Esfahani, F. S. (2024). Economic sustainability in nomadic settlements of Qaenat County. *Nomadic Territory Planning Studies, 4*(1), 59-72. <https://doi.org/10.22034/jsnap.2024.408586.1064> [In Persian]
- Hatami Nejad, H., Pourahmad, A., Ziari, K., & Habibian, B. (2018). Examining the effect of physical components on place attachment toward achieving sustainable neighborhoods: A case study of Ahvaz city. *Architecture and Sustainable Urban Development, 6*(2), 65-83. <https://doi.org/10.22061/jsaud.2019.989> [In Persian]
- Helsinki Institute of Sustainability Science [HELSUS]. (2015). *Driving sustainability transformations*. University of Helsinki. <https://www.helsinki.fi/en/helsinki-institute-sustainability-science>
- Hosseini, S. K., Moosa Kazemi, M., & Houshyar, H. (2020). Measuring the sustainability and analyzing the factors affecting sustainable development in urban areas (Case study: Mahabad city). *Geography (Regional Planning), 10*(1), 471-491. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22286462.1399.10.38.60.5> [In Persian]
- Lai, Y., Wang, P., & Xia, J. (2025). Systematic review of sustainable urban community development trends, challenges and opportunities. *Discover Sustainability, 6*. <https://doi.org/10.1007/s43621-025-01539-5>
- Mirani, A. (2023). Evaluation of neighbourhood sustainability assessment tools for practicing on an existing neighbourhood in Great Paris. https://doi.org/10.1007/978-98-99-10-000-0_10
- Alipour Tabrizi, A., Mousavi, S. M., & Taqipour Akhtari, A. (2023). Using child-friendly city principles to improve dilapidated neighbourhoods, Tehran, Iran. *Proceedings of the Institution of Civil Engineers - Urban Design and Planning, 176*(2), 51-64. <https://doi.org/10.1680/jurdp.21.00035>
- Asadi, M. (2025). Economic components of sustainable urban development: A case study of Kamalshahr city. *Journal of Modern Research in Geographical, Architectural and Urban Studies, 6*, 363-377. <https://civilica.com/doc/2269333> [In Persian]
- Azadeh, S., Zarbakhsh, S., Parvizi, R., & Zali, N. (2019). An analysis of the quality of urban neighborhoods with emphasis on the components of a sustainable city, Case study: Hosam Neighborhood, Rudsar City. *Geography, 17*, 186-200. https://mag.iga.ir/article_248631.html [In Persian]
- Barati, S., Zakerhaghighi, K., & Baghdadi, A. (2021). Relationships of components affecting neighborhood sustainability (Case study: Javadieh Neighborhood, Tehran City). *Haft Hesar J Environ Stud, 10*, 155-167. <http://hafthesar.iauh.ac.ir/article-1-1467-fa.html> [In Persian]
- Barzegar, S., Ghorbani, A., & Rezaei Nouri, T. (2018). Analysis of urban neighborhoods sustainability with emphasis on local community councils, Case study: Area 2 of 11th district, Mashhad. *Sustainable City, 1*(1), 15-26. <https://doi.org/10.22034/jsc.2018.87365> [In Persian]
- Choi, H. S. (2024). Reinventing sustainable neighborhood planning: A case study of Le Rheu, France. *Buildings, 14*(2), 536. <https://doi.org/10.3390/buildings14020536>
- Cordero-Vinueza, M. (2023). Governance for child-friendly cities: A systematic literature review. *Cities, 136*, 104279. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2023.104248>
- Darban-Astaneh, A., Shamami, S., & Tahmasi, V. (2019). Measuring the sustainability of economic development indicators in rural areas of Rudbar county. *Journal of Human Settlements Planning Studies, 14*(3), 757-771. <https://sanad.iau.ir/Journal/jshsp/Article/1031245/FullText> [In Persian]
- Enab, D., Zawawi, Z., & Monna, S. (2024). Sustainable urban design model for residential neighborhoods utilizing sustainability assessment-based approach. *Urban Science, 8*(2), 33. <https://doi.org/10.3390/urbansci8020033>
- Eqbal-Moghadam, R. (2016). *Redesigning Oudlajan neighborhood with a focus on indicators*

- City. *Geographical Planning of Space Quarterly Journal*, 14(1), 21-37. <https://doi.org/10.30488/gps.2024.442392.3727> [In Persian]
- Salamati Gobalo, S., Ghorbani, R., & Teymouri, I. (2023). Assessing the situation of Ardabil neighborhoods in terms of child-friendly city components. *Quarterly Journals of Urban and Regional Development Planning*, 8, 47-82. <https://doi.org/10.22054/urdp.2023.68751.1454> [In Persian]
- Sapsağlam, Ö., & Eryılmaz, A. (2024). Building child-friendly cities for sustainable child development: Child-friendly City Scale—Child form. *Sustainability*, 16(3), 1228. <https://doi.org/10.3390/su16031228>
- Teymouri, I., Asghari-Zamani, A., Roustaei, S., & Koushesh Vatan, M. A. (2019). Achieving sustainable development through the concept of child-friendly city. *Economic Sociology and Development*, 8(1), 79–102. https://journals.tabrizu.ac.ir/article_9169.html [In Persian]
- Saeedi, S. (2022). *Feasibility study and design of a child-friendly city at the neighborhood scale with an eco-centric approach (Case study: Motahari Town, Kerman)* [Master's thesis]. Iran University of Science and Technology. [In Persian]
- Tayefi Nasrabadi, M., Higuera Garcia, E., & Pourzakarya, M. (2021). Let children plan neighborhoods for a sustainable future: A sustainable child-friendly city. *Local Environment: The International Journal of Justice and Sustainability*, 26(2). <https://doi.org/10.1080/13549839.2021.1884668>
- UNICEF. (2021). *Child-Friendly Cities Initiative: Global guidance*. United Nations Children's Fund.
- UN-Habitat. (2020). *World Cities Report 2020: The value of sustainable urbanization*. United Nations Human Settlements Programme.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs [UN DESA]. (2015). *Global Sustainable Development Report (2015 ed.)*. New York: United Nations. Available at: <https://www.un.org/en/development/desa/publications/global-sustainable-development-report-2015-edition.html>
- Veckalne, R., & Tambovceva, T. (2021). Innovations in circular economy for sustainable urban development. *Marketing and Management of Innovations*, 4, 196–209. <https://doi.org/10.21272/mmi.2021.4-15>
- Wright, H., Hargrave, J., Williams, S., & zu Dohna, F. (2017). *Cities alive: Designing for urban childhoods*. Arup. <https://www.arup.com/globalassets/downloads/insights/cities-alive-designing-for-urban-childhoods.pdf>
- Ziari, K., & Hamghadam, N. (2021). Examining the *Proceedings of Building Simulation 2023: 18th Conference of IBPSA* (pp. 2824–2832).
- Mirzabeygi, F., Mojtazadeh Khanghahi, H., & Sarvar, R. (2022). Assessing development indicators in the sustainability of urban areas, Case study: Ilam City. *Sustainable City*, 5(1), 1-15. <https://doi.org/10.22034/jsc.2021.263247.1380> [In Persian]
- Mousavi, M., Jahangirzadeh, J., Bayramzadeh, N., Omidvarfar, S., & Kamel Nia, R. (2023). An analysis of the prioritization of indicators of a child-friendly city (Case study: 5 regions of Urmia). *Journal of Urban Social Geography*, 10(1), 143-160. <https://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2093> [In Persian]
- Nam, H., & Nam, S. I. (2018). Child-friendly city policies in the Republic of Korea. *Children and Youth Services Review*, 94, 545–556. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.08.033>
- OECD. (2025). *Building child-friendly neighbourhoods*. OECD Publishing.
- Prozan, I., Korke Abadi, Z., & Arghan, A. (2018). Measurement of sustainable development indicators for neighbourhoods sustainable development in Mahabad Township. *Sustainable city*, 1(1), 27-40. <https://doi.org/10.22034/jsc.2018.87479> [In Persian]
- Pike, A., Rodríguez-Pose, A., & Tomaney, J. (2019). *Local and regional development* (2nd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.1080/00343400701543355>
- Pulgar Rubilar, P., Jordán Vidal, M. M., Blanco Fernández, D., Osorio Ramírez, M., Perillán Torres, L., Lizana Vial, M., ..., & Navarro Pedreño, J. (2023). Neighbourhood sustainability assessment tools for sustainable cities and communities, a literature review - New Trends for New Requirements. *Buildings*, 13(11), 2782 . <https://doi.org/10.3390/buildings13112782>
- Roostaei, S., & Kouhi Gholghasem, F. (2021). An analysis of urban livability for children with scenario planning approach (Case study: District 3 of Tabriz). *Journal of Applied Research in Geographic Sciences*, 21, 421-440. <https://sanad.iau.ir/Journal/jshsp/Article/1031245/FullText> [In Persian]
- Rakhimova, N., McAslan, D., & Pijawka, D. (2022). Measuring child-friendly cities: Developing and piloting an indicator assessment tool for sustainable neighborhood planning. *Journal of Urbanism*, 18(1), 1–27. <https://doi.org/10.1080/17549175.2022.2111589>
- Rezaei, R., Jafarinia, G., & Pasalarzadeh, H. (2024). Analyzing the level of economic components affecting social life dimensions in the Bushehr

level of sustainability in the theory of development and neighborhood planning (Case study: neighborhoods of district 3, Gorgan city). *Geography and Planning Scientific Journal*, 25(76), 141–158.

<https://doi.org/10.22034/gp.2021.41057.2669>

[In Persian]

Zhou, M., Fang, H., & Mu, H. (2019). Is the city friendly to children? Construction of urban child friendly degree evaluation system and application based on M City. *Proceedings of the 2019 5th International Conference on Social Science and Higher Education* (pp. 564–568). <https://doi.org/10.2991/ICSSHE-19.2019.162>

ⁱ Nam & Nam

ⁱⁱ UNICEF

ⁱⁱⁱ Cordero-Vinueza

^{iv} Choi

^v Sapsağlam & Eryılmaz

^{vi} OECD

^{vii} Cohen's Kappa

^{viii} AHP

^{ix} Consistency Ratio